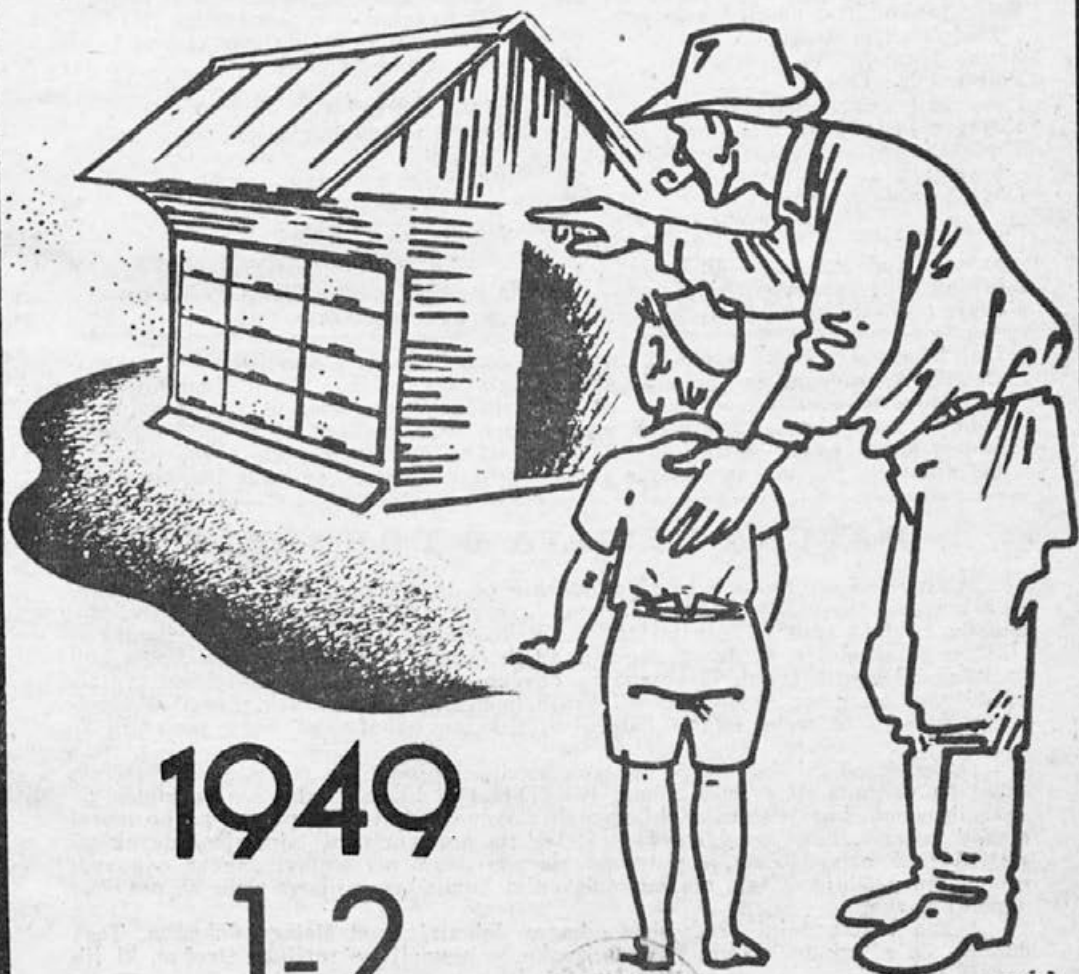

SLOVENSKI ČEBELAR

1949
1-2

VRŠIČ

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKE ZADRUGE ZA SLOVENIJO

1.-2. številka

V Ljubljani 1. februarja 1949

LI. letnik

Vsebina:

Janez Gosposvetski: Čebelarstvo pismo	2	o begalnici v čebelnjaku. K vprašanju o smrtoglavcu. Muhasti družini. Čudna izprememba	30
Rome Franc: Nova odkritja o koristnosti čebel	3	Osmrtnice:	
S. R.: O porabi cvetnega prahu v čebelji družini	6	Košmerl Vinko	33
F. B.: O nektarijih in nektarju	8	Mali kruhek:	
Dolar Ivan: Zakaj čebelje družine v poletnih mesecih oslabijo	12	Letošnja zima. Resa v Zasavju. Tudi iz prakse. Ne pozabimo! Preprih je čebelar zopr. Učinek DDT na čebele. Čebelji strup. O prašičkih. Okuženi panj	34
Martelanc V.: Nekaj o urejenih rojih	14	Naša organizacija:	
Belec Janko: Prvi pomladanski pregled čebeljih družin	17	Odgovor čebelarji družini v Senožetih	37
Zunko Ivan: Zožite plodišča!	19	Zapisnik o sestanku sotrudnikov Slovenskega čebelarja	38
Peternel H.: Ose	20	Delovanje izvršnega odbora ČZ	39
Debevec Leopold: Smrtoglavec	22	Zadružni vestnik	40
Pirjevec Josip: Lika	25	Na ovitku: Mali oglasi. Davčna prijava o dohodkih. Cenik.	
Toplak Valentin: Iz spominov starega čebelarja	26		
Obveščevalne postaje	28		
Posvetovalnica:			
Lastovica na zatožni klopi. K vprašanju o zagonetnem pojavu. K vprašanju o ubežni matici. K vprašanju			

List izhaja v začetku vsakega drugega mesca v dvojnih številkah. Izdaja ga Čebelarska zadruga za Slovenijo, tiska Triglavska tiskarna v Ljubljani. Glavni in odgovorni urednik: Rojce Vlado. Soredniki: Bezlaj France, Debevec Leopold in Raič Slavko. Zaključek uredniškega dela vsakega 10. v mescu pred izidom lista. Letna naročnina za zadržnike 75 dinarjev, za nezadržnike 100 dinarjev, posamezna številka 10 dinarjev. V inozemstvu stane list 120 din.

DAVČNA PRIJAVA O DOHODKIH

Ministrstvo za finance LRS je pozvalo po mestnih, rajonskih in krajevnih ljudskih odborih vse davčne zavezance, da vložijo davčne prijave za vse virov dohodkov za leto 1948, v času od 10. do 28. februarja 1949. Izvzeti so dohodki iz službenega razmerja. Poziv se tiče tudi tistih čebelarjev, ki so imeli kakršen koli dohodek od svojih čebel. Tiskovino za davčno prijavo dobe čebelarji pri svojem pristojnem mestnem, rajonskem ali krajevem ljudskem odboru. Pravilno izpolnjeno prijavo je treba oddati tistemu ljudskemu odboru, na čigar področju se obrat vrši.

Dohodek od čebelarstva je denarna vrednost prodanega medu, voska in živih čebel po vezanih ali prostih cenah. Pri čebelarju, ki je prodal svoj pridelek po vezanih cenah, bo upoštevala oblast nižjo davčno lestvico. Nasprotno pa bo moral plačati čebelar, ki je prodal svoj pridelek na prostem trgu, odmerjeni davek po višji davčni lestvici. Zato je potrebno, da navedemo pri sestavi davčne napovedi tudi način prodaje. S tem olajšamo davčnim komisijam njihovo delo za pravilno odmero davka.

Zakon o dohodnini predpisuje odmero dohodnine od čistega dohodka. Tega dobimo, če od izkupička odbijemo davčne in utemeljene režijske stroške, ki jih najaya zakon.

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKE ZADRUGE ZA SLOVENIJO

LI. LETNIK

S SODELOVANJEM
DR. BEZLAJA FRANCA, DEBEVCA LEOPOLDA IN RAICA SLAVKA

UREDIL
ROJEC VLADO

LJUBLJANA 1949

IZDALA ČEBELARSKA ZADRUGA ZA SLOVENIJO
NATISNILA TRIGLAVSKA TISKARNA V LJUBLJANI

711 35686 VIII Fa

VII Fa
35686

8.684/1949

Kazalo

ČLANKI

Belec Janko:	
Prvi pomladanski pregled čebeljih družin	17
Bezjak dr. France:	
Christian Konrad Sprengel	57
Dresura čebel	85
Novejša raziskavanja o vzrokih rojenja	135
O nektarijah in nektarju	8
Staranje satja	159
Debevec Leopold:	
Naši predniki v skupnem društvu čebelarjev in sadjarjev	195
O kadulji in nekaterih njenih sorodnicah	157
Pospešujmo storilnost čebeljih družin	210
Smrtoglavec	22
Dolinar Ivan:	
Moja pregradna rešetka	96
Zakaj čebelje družine v poletnih mesecih oslabijo	12
Erarazin Franc:	
Izmenjavanje in dodajanje matic	171
F.C.: Kako sem prevažal čebele na Hvar	182
Fuis Janez:	
Tehnika prevažanja	211
Gjura Mirko:	
Pirezovanje kril maticam	44
Gospodsvetski Janez:	
Čebelarsko pismo	2
Drobcji iz vaške čebelarske kronike	132
Kako se mi je obneslo nastavljanje	175
Guna France:	
Cena medu	155
Hudina Franc:	
Kako sem se zavaroval proti uhajanju rojev	145
Jelovčan:	
Prezimovanje v mediščih AŽ-panjev	121
Zažičevanje satnikov	175
Kastelic Franc:	
Redki primeri iz čebelarske prakse	142
K.J.: Ali potrebujejo čebele vodo?	80
Klanšek Hinko:	
Moji doživljaji z roji v preteklem letu	87
Krš Leopold:	
Nekaj čebelarskih prigod	220
Leskovšek Janko:	
V dobi razvoja čebeljih družin	61
Ličan Rado:	
DDT	59
Martelanc Vlado:	
Nekaj o narejenih rojih	14

Peternel Henrik:	
Iz mojih čebelarških izkušenj	119
O pridelovanju medu in voska iz kranjčev	45
Ose	21
Zoževanje plodišč čez zimo	208
Pirjevec Josip:	
Lika	25
S čebelami na Velebit	100
Pušauer Štefan:	
Čebelarški spomini	65
Raič Slavko:	
O medenju hoje v Sloveniji	129, 165, 198
Omejevanje rojenja in gradilna letvica	41
O porabi cvetnega prahu v čebelji družini	6
Resnik Joško:	
Ali je pašni kataster potreben	141
Električni topilnik za vosek	51
Rojec Vlado:	
Ali prav prestavljamo?	115
Plemenilne postaje v letu 1948	102
Rome Franc:	
Kako nastaja med	76
Nova odkritja o koristnosti čebel	5
Rožman M. L.:	
Novo kolesce	55
Rojenje	89, 169
Savinjska:	
Ali čebele prenašajo jajčeca?	205
Prestavljen čebelnjak	54
Svoboda ing. dr. Jaroslav:	
Izdelovanje medice	47, 92, 126, 176, 215
Toplak Valentin:	
Iz spominov starega čebelarja	26
Virmašan:	
Malenkosti	124
Red v čebelnjakih	56
Zunko Ivan:	
Čebelarška pravda	75
Roji in še kaj	91
Zožite plodišča!	19

ZABAVNO ČTIVO IN PESMI

K. J.: Iz popotne torbe	112
Pirnat Josip:	
Zgodba o kosmatem medu	219
Podnanoški Lojze:	
Kdo bolj slaven čebelar je	144
Revaj Inocenc:	
Čebelarjev pogled na svet	217
Savinjska:	
Eno uro čebelar	145
Zunko Ivan:	
Prelisičenje	152

OSMRTNICE

Košmerl Vinko, referent za čebelarstvo pri Ministrstvu za kmetijstvo 33	Maurice Maeterlinck 227
Lumbar Anton 228	Seles Jakob 228
	Voglar Franc 228

ČEBELARSKA POSVETOVALNICA

Begalnica v čebelnjaku 31	Posebna vrsta jagnedi 69
Centralni čebelarski vrt 69, 108	Prestavljanje in nastavljanje 150
Čudna izprememba 32, 149	Smrtoglavec 31
Grši in lepši panj 69	Trotovska zalega v medišču 150, 190
Iz vzrejne prakse 190, 230	Ubežna matica 31
Kdo se še spominja turkov? 70	Več jajčec v isti celici 69
Lastovica na zatožni klopi 30, 149, 189, 229	Zagoneten pojav 31
Muhasti družini 32, 189	Zakaj poje stara matica? 230
Nabava panjev 190	

POROČILA, OBVESTILA IN DOPISI

Delovanje izvršnega odbora ČZ 39	Petindvajsetletnica Leninove smrti 1
Obveščevalne postaje 28, 65, 105, 146, 185, 225	Zadružni vestnik 40
Odgovor čebelarski družini v Senožetih 37	Zapisnik o sestanku sotrudnikov Slovenskega čebelarja 58

DROBIŽ

Ali je čebela domača žival? 72	Nenavaden roj 232
Čebelarji na Planini 11	Ne pozabimo! 35
Čebelje pasme 72	Odkrivanje zadelanih medenih satov 111
Čebelji pik — zdravilo 232	Okuženi panji 36
Čebelji strup 36	O prašilčkih 36
Cemerika v ljubljanski okolici 71	Pelin 231
Črv voščene vešče 71	Poklicna bolezen čebelarjev 111
Dodajanje matice 71	Poškodovana matica 72
Iz katere razdalje se vračajo preseljene čebele 191	Prepih je čebelam zoprno 55
Kako ravnamo s trotovci 112	Pri kakšni temperaturi se čebele najbolje počutijo 151
Kakor bob ob steno 191	Razmnoževanje ive 72
Kdaj naj prevaževalec dela roje 231	Resa v Zasavju 34
Konzerviranje masla z medom 192	Sladkorni led 151
Koliko je voska v drobirju 151	Še nekaj besed o vplivu insekticidov na čebele 152
Letošnja zima 34	Skrbinec in povodenj 71
Lipe 232	Tudi iz prakse 34
Mana 152	Turški med 192
Med kot zdravilo 151	Učinek DDT na čebele 36
Med v zdravilstvu 192	Za ohranitev satja 231
Nehvaležnost je plačilo sveta 110	Zlata rozga 191
Nekaj o pelodu 231	

NA OVITKU

Cenik čebelarskih potrebščin 1./2.	Iz Prekmurja 7./8.
Čebelarski tečaj 9./10.	Iz Strigove v Medjimurju 3./4.
Davčna prijava o dohodkih 1./2.	Iz Tolmina 9./10.
Delovanje izvršnega odbora ČZ	Iz Vipavske 3./4.
10. in 11. seja 5./4.	Letni sestanek vzrejvalcev 5./6.
12. in 13. seja 5./6.	Naše matice v inozemstvu 11./12.
14. in 15. seja 7./8.	Oglasi in obvestila
16. in 17. seja 11./12.	1./2., 3./4., 5./6., 7./8., 9./10., 11./12.
Iz Goriške 5./6.	

Stvarno in imensko kazalo

- Acherontia atropos 22, 31
 Alfonsus Alois 75
 Alkoholno vretje (kipenje) 47, 50
 Ambrožič Mihael 193
 Anthomyces Reukaufii — antibiotik 5
 Artemisia absinthum 251
 Babna 158
 Begalnica v čebelnjaku 31
 Beran dr. 60
 Berlepsch 80, 110
 Bolezen — čebelarska poklicna 11
 Brünnich dr. 7, 77
 Bukovec Avguštin 2, 75, 112, 129, 151, 155, 163, 202
 Butler 60
 Camerarim 58
 Cena medu 153
 Cvetna gliva Reukaufova 4
 Cvetni prah, poraba 6, vrednost 251
 Čebela — domača žival 72, dresura č. 85, muhavost č. 32, hude č. 32, 145, 149, vračanje na staro mesto 191
 Čebelarji — na Planini 111
 Čebelarjev pogled na svet 217
 Čebelarsko in sadjerejsko društvo za Kranjsko 193
 Čebeloperka 160
 Čebelje družine — muhaste 32, 189, pomladanski pregled 17, pospeševanje storilnosti 210, razvoj 61, umiranje za lakoto 191, združevanje 97
 Čebelnjak — prestavljanje 54, red v č. 56
 Čemerika v ljubljanski okolici 71
 Čmrlji 160
 Čuber 160
 Dalmacija 158, 185
 Darwin 5, 59
 DDT-preparati — učinek na čebele 21, 36, 59, 152
 Dekstrin 94
 Dobra misel (origanum vulgare) 162
 Doživljaji z roji 87
 Dresura čebel 85
 Družina čebelarska — odgovor č. d. v Senožetih 37
 Dzierzon 110, 193, 196
 Ekstrafloralne nektarije 8
 Enzimi 93
 Ewert dr. 76
 Freudenstein dr. 135
 Frisch dr. Karl 10, 77, 80, 85
 Fruktosa 93
 Gerstung Ferd. 135, 218
 Gliva — Reukaufova 4
 Glivice-kvasnice 47
 Glukoza 50
 Golša — medna 76
 Götze dr. 3, 5
 Gradilna letvica, satnik 41
 Grenkuljica 161
 Gubin A. F. 85
 Grüss J. 4
 Hanson 48
 Hauptman 4
 Häflinger 60
 Hercegovina 158, 159
 Hissopus officinalis 162
 Hoja — medenje 129
 Hruschka 110
 Huber François 110, 138
 Humek Martin 75, 112
 Hvar — kako sem prevažal čebele na H. 182
 Hymettus 161
 Insekticidi — vpliv na čebele 21, 36, 59, 152
 Institut — čebelarski znanstveni 11
 Invertaza 93
 Istra 158
 Iva — razmnoževanje 72
 Izkušnje čebelarske 119
 Izop 162
 Jajčeca — več v isti celici 69, prenašanje po čebelah 142, 205
 Janša Anton 110, 170, 195
 Jegljič Franjo 194
 Jelov les za panje 31
 Jerič Jožef 193
 Jug Fr. Donat 5, 14, 121
 Jurančič Ivan 27, 75, 110, 195
 Kadulja 216 — in nekatere njene sorodnice 157, travniška 158
 Kapice — izmetavanje, znak rojenja 54
 Kardoš dr. 79
 Kataster pašni 141
 Kipelna voha 126, 129
 Kipenje alkoholno 50, faze k. 93

- Kis iz medu 215
 Klein univ. prof. 4
 Koch 7
 Koelreuter 58
 Kolesce za utiranje žice 175, novo 53
 Končnice — panjske, poslikane 133
 Kopriva, mrtva — škrlatnordeča, njivna, lisasta, bela 160
 Koristnost čebel — nova odkritja 3
 Košmerl Vinko 33
 Kranjiči — pridelovanje medu in voska iz k. 45
 Krmljenje čebel spomladi 18
 Kuntzsch 80
 Kupčija z živimi čebelami 45
 Küstenmacher 77
 Kvasnice — glivice, povzročiteljice alkoholnega vretja 47
- Labiatae 158
 Lakmayer 27, 98
 Lamium purpureum, amplixicaule 160
 Langstroth 110
 Lastovica na zatožni klopi 13, 30, 149, 189, 229
 Leibnitz 58
 Lenin — petindvajsetletnica 1
 Les za panje 120, jelov 31
 Lepenka za dno panja 17, 18
 Letvica, gradilna 41
 Ličinka — dve v eni celici 206
 Lika 25, 158, 185
 Linné 58
 Lipa — bela, srebrna 232
 Lipovec 232
 Ločilna deska 19
- Malenkosti 124
 Mana 152, 199
 Marx Karl 155
 Materina dušica — prava ali vrtna 159, 162
 Matica — dodajanje 71, 171, dve v eni družini 142, 143, izmenjavanje 171, poškodovana 72, prirezovanje kril 44, ubežna 31, zakaj poje stara m. 230
 Maurizio dr. A. 81
 Med — cena 153, kako nastaja 76, konzerviranje masla z m. 192, kosmat 219, kot zdravilo 151, 192, pridelovanje iz kranjičev 45, turški 192
 Medecina 157
 Medena limonada 216
 Medeni sati — odkrivanje 111
 Medeno vino — dišeče, šumeče 214
 Medenje — hoje v Sloveniji 129, 163, 198, ekstraktor 10
 Medica — izdelovanje 47, 92, 126, 176, 213, kipenje 50, recepti za razne vrste 178
- Medna golša 76
 Melisa 158, 160, 171
 Mehring 110
 Merrill 7
 Meta poprova (mentha piperita) 158, 162
 Mikroorganizmi kot proizvajalci alkohola 47
 Modic Janez 193
 Mrtva kopriva — njivna 158, 160, bela, lisasta, škrlatnordeča 160
- Nastavljanje 116, 137, 150
 Nehvaležnost — plačilo sveta 110
 Nektar 8, nabiranje 76, prenašanje 79
 Nektarije 8
 Nosestavost in cvetne glivice 5
- Obnova satja 174
 Obveščevalne postaje 28, 65, 105, 146, 185, 223
 Odkrivanje medenih satov 111
 Oettl J. N. 110
 Origanum vulgare 162
 Ose 20
 Ožepec 160
 Ožiganje okuženih panjev 36
- Pelin 231
 Pelod — hranilna vrednost 231
 Pijače iz medu 94
 Pik (čebelji) — zdravilo 232
 Porenta 193
 Predniki v skupnem društvu čebelarjev in sadjarjev 193
 Prevažanje na pašo — na Hvar 182, v Liko 25, na Velebit 100, tehnika p. 211
 Preteklost — čebelarstva iz Vač 152
 Prezimovanje v mediščih 121
 Preuß Emil 80, 116
 Prokopovič I. P. 110
- Rauschenfels 77
 Red v čebelnjaku 56
 Resa — pomladanska v Zasavju 34, jesenska v Liki 25
 Rešetka — pregradna 96
 Reukauf 3
 Riem Johann 110
 Rojenje 89, 169 — znaki r., izmetavanje kopic 34, novejša raziskavanja o vzrokih r. 135
 Rojevnica 160
 Roji — doživljaji z r. 87, kako daleč lete 221, narejeni 14, 91, nenavadni 232, omejevanje r. 41, uhajanje 143
 Root A. I. 158
 Ropanje 212, 222 — protiukrepi 152
 Rozga — zlata, kanadska 191
 Rožmarin (rosmarinus officinalis) 158, 160

- Sacharometer 95
 Saharaža 50, 92, 93
 Salvia pratensis officinalis 158, numerosa 159
 Satje — iz trotávega panja 207, obnova 174, ohranitev 251, staranje 159
 Satnice — pravilna razmestitev pri pre-stavljanju 125, uporaba celih s. 124, zalivanje s. 124
 Satnik — zažičevanje 175
 Saturea montana, subspicata, variegata, parviflora, pygmaea 160
 Sklenar Guido 161, 205
 Slabljence čebeljih družin 12
 Sladkorni led 151
 Slovenski čebelar in sadjerejec 195, 195
 Slovensko društvo za umno čebelarstvo 195
 Smrtoglavec 22, 31
 Solidago virgo aurea 191
 Sotrudniki Slovenskega čebelarja — se-stanek 58
 Spitzner 110
 Sprengel Christian Konrad 3, 8, 57
 Spomini — čebelarski 26, 65
 Storilnost čebeljih družin — pospeševa-nje 210
 Strup — čebelji 56
 Sumper 193
 Svoboda ing. dr. Jaroslav 47, 92, 126, 176, 215, 252
 Swammerdam 110
 Schiller prof. dr. J. 76
 Setraj, šetrajka 160
 Skrbinec 71, 218
 Taranov G. F. 135
 Temperatura — najprimernejša za če-bele 151
 Timijan (thymus vulgaris) 158, 162
 Tjunin F. A. 135
 Topilnik za vosek — električni 51
 Toplota v panju — spomladi 19
 Trnocelj 160
 Trotovci — ravnanje z njimi 112
 Trotovska zalega v medišču 150, 190
 »Turek« — stružar pri čebelah 70
 Ulrich W. 205
 Ustnatice 158
 Valilnik 170
 Vače v čebelarski preteklosti 132
 Ventilacija panjev 212
 Veter — vpliv na čebele 119
 Verbič Josip 2, 112
 Voda — izločanje iz dozorevajočega medu 79, za čebele spomladi 18, 62, 80
 Voltaire 58
 Vosek — pridelovanje iz kranjičev 45, v drobirju 151, za zalivanje satnic 124
 Voščena vešča — črv 71
 Vrba — razmnoževanje 72
 Vrt — centralni čebelarski 69, 108
 Vurnik dr. Stanko 135
 Vzreja matic 190, 250
 Weippl 6, 7
 Woodrow A. W. 81
 Zadruga — delovanje izvršnega odbora 59
 Zalega — trotovska v medišču 150, 190
 Zaleganje matice preko zime 34
 Zander dr. Enoch 24, 116, 218
 Zapisnik sestanka sotrudnikov S. Č. 38
 Zimaza 93
 Zlata rozga 191
 Znaki rojenja 34
 Znanstveni čebelarski zavod 35
 Zoženje plodišča 19
 Zajbelj — beli, vrtni 158
 Žepak 25, 158, 160
 Znidaršič Anton 19, 112, 115, 121

21. januarja je minilo 25 let, odkar je umrl veliki revolucionar in ustvarjalec novega družbenega reda Vladimir Iljič Uljanov-Lenin. Z globokim spoštovanjem do njegovega genialnega nauka in gigantskega dela proslavlja to obletnico delovno ljudstvo vsega sveta. Tudi Slovenci, ki smo v sklopu z drugimi jugoslovanskimi narodi po težki osvobodilni borbi pristopili k socialistični zgradnji naše države, se ob tej priliki klanjamo veličini njegovega duha.

Čebelarsko pismo

Stojimo na pragu novega leta. Vsa narava počiva pod belo snežno odejo. Naše ljubljene čebelice zadovoljno šumijo v svojih domovih. Njih tajinstveno enakomerno dihanje priča, da jih ne muči mraz. Zvedavi čebelar, ki mirno motri panje od spredaj, komaj najde nekaj mrtvic pri zrelu. Teh nekaj mrtvic zgovorno priča, da je na svetu odmerjena vsem bitjem le kratka doba življenja. Te čebele so morda že prejšnjo jesen marljivo nabirale medecino, gradile satje ter s svojim delom prispevale k skupni blaginji družine. Sedaj pa so delo dovršile, se odmaknile od gnezda in prepustile usodo družine svojim sovrstnicam. Takšen je pač zakon narave.

Ako je čebelar poskrbel že jeseni za zadostno prehrano družin, potem bo spomladi vzniknilo v čebelnjaku novo, veselo življenje. Toda imam zle slutnje, da bo letos v marsikaterem uljnaku spomladi zamrlo ono veselo brenčanje, ki je čebelarju znak, da je v njem vse v redu. Narava je jeseni zelo skoparila z ajdovim nektarjem. Zato smo morali nad dve tretjini družin dokrmiliti. Ker sladkorja ni bilo, smo združevali ter njih število tako omejili za polovico. Mnogi začetniki tega niso storili, tam bo joj...!

Kakšna bo pomlad, tega sedaj nihče ne more povedati. Zvezdoslovci napovedujejo za leto 1949/1950 maksimum sončnih peg, ki imajo baje velik vpliv na medenje hoje. Ali se bo ta napoved uresničila, bomo šele videli. Lahko pa govorimo o tem, kar je bilo v preteklem letu.

Medenih potic marsikateri čebelar lani ni jedel, ker so mu prepogoste padavine uničile medeni pridelek. Rojev je bilo srednje število, raje preveč kakor premalo. Tudi vzreja matic bi bila lahko boljša, če bi je vremenske neprilike toliko ne ovirale. No, pa v našem kraju (Zagorje) smo vzrejevalci količinsko in kvalitetno na istem mestu kakor lani. Ker bomo letos pričeli s selekcijo, se pripravljamo na vzrejo z večjim zaletom kakor doslej. Želim, da bi bilo tudi drugje tako, kajti trud, vložen v prizadevanje za čiščenje naše »sivke«, mora biti prej ali slej kronan s popolnim uspehom.

Organizacijsko smo v preteklem letu bili še dokaj živahni. Pri domači podružnici smo priredili strokovno predavanje ter se hkrati pogovorili o nujnih zadevah. Da smo bili tudi v Ljubljani na vseh sestankih, je povsem razumljivo. S sestankov sem odnesel kar najlepše spomine; saj smo se na njih porazgovorili o marsičem in reševali zelo zanimive čebelarske probleme. Naš veliki čebelarski mojster, sedemdesetletnik Avgust Bukovec, je že s svojo navzočnostjo prijetno vplival na nas mlajše čebelarje. Ko pa je spregovoril, nas je naravnost zadivil s svojimi tehtnimi in zares pravimi čebelarskimi predlogi. Naj tu omenim samo eno njegovo izjavo, ki se mi je posebno vtisnila v spomin. V svoji veliki ljubezni do slovenskih čebelarjev, kakor tudi ostalih Slovencev, je rekel dobesedno: »Ako bo imela vsaka slovenska družina možnost nabaviti si lonec medu, potem bom rad umrl in v miru počival.« Tov. Bukovec se je obenem spominjal tudi tistih starih časov, ko čebelar medu ni mogel razpečati, da bi si za izkupiček nabavil čebelarske potrebščine. Na izvajanju tov. Bukovca je odgovoril navzoči predsednik Republiške poslovne zveze tov. Maks Krmelj takole: »Ne samo en lonec, celo več loncev medu bo lahko imela vsaka slovenska družina. Dejstvo, da je kupna moč delavstva danes veliko večja, kot je bila kdaj koli, nam je jamstvo, da bo tako.«

Nehote se mi pri teh besedah vsiljuje vinjeta iz Verbičeve knjige »Vrednost in poraba medu« na strani 4. Ta vinjeta prikazuje dvoje skupin otrok. V prvi skupini so trije okroglični in rejeni otroci, od katerih drži eden na kolenu lonec medu, v roki pa precejšen kos kruha, namazanega z medom.

Pod sliko je napis: »Mi jemo med!« V drugi skupini sta deček in deklica suhljatega obraza in koščenih rok. Raz lic se jima bere otožnost in pomanjkanje zaradi nezadostne prehrane. Zadaž za njima se šopiri tovarniško poslopje. Pod sliko stoji napis: »Mamica nima denarja za med!« K sliki nimam ničesar pripomniti. Vsekakor je zelo karakteristična za nekdanje kapitalistične čase. Sedaj je teh različik konec. Dandanes med ni več poselastica samo premožnejših slojev, ampak služi za okrepcilo vsega delovnega ljudstva.

Ko se včasih takole malo pomudim v prodajalni čebelarke zadruga v Ljubljani, mi je kar prijetno pri srcu, če vidim prihajati kupce, ki povprašujejo po medu. Tu vidiš ljudi vseh slojev. Med njimi so starejši upokojeneci ali upokojenke, delavci in delavke, uradniki in uradnice, skratka vsi delovni ljudje. Včasih si mnogi niso mogli kupiti medu; le v primeru kakšne bolezni so si ga morda privoščili četrt kilograma. Sedaj si ga lahko kupi vsakdo po več kilogramov. Žal da ga zadruga ne more dobiti tolikšne količine, da bi lahko zadostila potrebam vseh kupcev. Zato pozivam vse zavedne slovenske čebelarje, da naj bodo pravi zadržniki in naj oddajo zadrugi ves preostajajoči pridelek medu in voska.

Ob koncu svojega pisma želim vsem čebelarjem prav zadovoljno in medeno leto. 1949. Naj bi to leto medila hoja na vseh koncih in krajih, tako da bi čebelice ne vedele kam z medom. Potem bomo lahko zadovoljili tudi nečebelarje. Kakor pa je vse delo čebelic usmerjeno v prid skupnosti, tako imejmo tudi mi vedno pred očmi, da je v socialistični državi delo za skupnost najvišje geslo.

Prof. Rome Franc:

Nova odkritja o koristnosti čebel

Dandanes ve že vsak učenček ljudske šole, da ni čebela koristna samo zato, ker nam daje med in vosek, temveč še mnogo bolj zato, ker oprahuje in oplaja rastline. Pred kakimi 150 leti pa niso vedeli o tem ničesar. Prvi, ki je kaj več spregovoril o čudovitem razmerju med cvetlicami in žuželkami, je bil spandauski profesor Christian Konrad Sprengel. Kakor marsikaterega velikega moža pa tudi njega njegovi sodobniki niso razumeli. Njegova znamenita knjiga »Razkrita skrivnost narave« je ostala domala neopažena. Šele 50 let po smrti pisatelja je slavni Darwin opozoril znanost in javnost na njen pomen.

Že v tej knjigi je Sprengel spregovoril tudi o čebelah kot oprahuvalkah rastlin, njih važnost v narodnem gospodarstvu pa je dokazal in utemeljil v svoji kasnejši razpravi, ki jo je leta 1811. objavil pod značilnim naslovom: »Koristnost čebel in potreba čebelarstva, prikazana z neke druge strani.« V njej pravi dobesedno: »Pridobivanje medu in voska ni glavni namen čebelarstva, temveč samo postranska stvar, zgolj nekak privešek. Glavni namen je oprahujevanje cvetlic in pospeševanje bogatih letin. Država mora vzdrževati stalno vojsko čebel.« Ob tem spoznanju se je pomen čebelarstva v narodnem gospodarstvu toliko bolj povzdignil. Le kdo bi mogel slutiti, da bo sledilo novo odkritje, ki bo postavilo čebelo na še vidnejše mesto v seznamu koristnih živali. A vendar je tako, če smemo verjeti dr. Götzeju. V časopisu Deutscher Imkerführer je leta 1942. napisal o tem kratko poročilo. V svojem članku se bom predvsem opiral na njegova izvajanja.

Leta 1912. je raziskovalec Reukauf postal pozoren na neko svojevrstno glivico, ki jo je našel v izločku cvetnih nektarij. Do takrat je ni

še nihče opisal, saj je sistematika nikjer ni omenjala. Po njem je dobila glivica ime *anthomyces Reukaufii*. Ime zveni zelo učeno, toda če vemo, da je anthos grška beseda in pomeni v slovenščini cvet, mykes pa gliva, bi tej glivi po slovensko rekli Reukaufova cvetna gliva. Glivica je dobila svoje ime in — pozabili so nanjo.

Leta 1917. se je začel znova baviti z njo J. Grüss. Proučeval je načine njenega življenja in ugotovil, da je njena posebna oblika, po kateri se loči od ostalih glivic, le prilagoditev na svojstven način življenja, da se lažje oprime čebeljega rilčka. Ko čebela na cvetu sesa nektar, se ji često zaplete med dlačice na rilčku, kjer jo lahko najdemo. Čebele jo na ta način prenašajo od cveta na cvet, pogosto jo pa zaneso tudi domov v panj. Tu jo najdemo v nektarju, v cvetnem prahu in v čebeljem črevesu. Tam pa spremeni obliko. Izgube se prečni odrastki in postane okroglasta, kakor so po navadi vse glivice. Grüss je menil, da so glivice takšne oblike brez pomena za razmnoževanje. Hauptman pa je leta 1924. pripustil možnost, da glivica lahko dobi spet nazaj prvotno obliko, ako se vrne v prejšnje življenjsko okolje (cvet). V medu ne more ostati dolgo časa živa. Zato je v njem navadno ne najdemo, v cvetnem prahu in v čebeljem črevesu pa jo lahko vedno poiščemo.

Toda zaradi tega, kar smo do sedaj slišali o tej glivici, ne bi bilo na njej še prav nič zanimivega za čeljarje. Do nepričakanega odkritja je prišlo šele tedaj, ko jo je univerzitetni profesor Klein našel tudi v želodcu prežvekovalcev. Klein je predaval na agronomski fakulteti v Bonnu. Glivica ga je zelo zanimala. Radoveden je bil, ali je glivica morda slučajen in brezpomemben gost v prebavilih prežvekovalcev, ali pa ima njena navzočnost kak globlji, rekli bi fiziološki pomen za hranitelja. Raziskovanja so pokazala, da nastajajo v želodcu prežvekovalcev na sintetičen način neke

Stiri značilne oblike *Reukaufove* cvetne glivice. Spodaj: Zvrst »gracilis« med dlačicami čebeljega jezika.

posebne beljakovine, in sicer iz nebeljakovinskih nižjeorganiziranih dušičnatih spojin (amidi, amonijeve soli itd.). To pa samo tedaj, če je v želodcu popolnoma določena biocenoza (življenjska skupnost) mikroskopsko majhnih, živih bitij kot so pediokoki, diplokoki, plokamobakterije ter *anthomyces Reukaufii*. Toda odločilno vlogo ima prav poslednja. Istočasno je tudi antibiotik, kakor je n. pr. antibiotik plesen *penicillium notatum*, iz katere izdelujejo penicilin. Preprosto povedano: Navzočnost te glivice povzroči, da se v želodcu ne morejo razviti škodljivi mikrobi, ki jih žival použije hkrati s hrano in bi lahko povzročili težave. Fiziološki pomen glive *anthomyces* za prežvekovalce je prof. Klein dokazal na poizkusnih živalih. Za poizkus si je izbral ovce. Pokladal jim je delj časa skoraj povsem brezbeljakovinsko krmo. Če je bila v krmi tudi *anthomyces*, ali če jo je v majhnih količinah (1 g na dan) dodajal, so ostale živali neomejeno dolgo (do 4 in pol leta) pri najboljšem apetitu in so se počutile na splošno dobro. Ko pa je začel pokladati brezbeljakovinsko krmo, v kateri ni bilo te glivice, so živali že po nekaj dneh izgubile tek in niso hotele žreti. Kmalu so obbolele zaradi pomanjkanja beljakovin, ki se nič več niso mogle tvoriti v želodcu na sintetičen način.

Vsa ta drobna živa bitja, ki žive v želodcu prežvekovalcev in katerih učinki koristijo živalim, je profesor Klein imenoval s skupnim imenom »zymogena symbiosa« (syn = skupaj, bios = življenje). Zymogen pomeni zdravje vzbujajoč. S temi poizkusi je dokazal, da je anthomyces Reukaufii za pravi razvoj živali odločilne važnosti. Živali, ki se pasejo, in one v hlevu, ki dobivajo dobro naravno krmo, imajo v svojih želodcih te glivice v zadostni količini in se zato dobro razvijajo, dočim bi jo bilo treba onim, ki ne dobe dovolj naravne krme, umetno dodajati, da ne bi shirale.

Glivo anthomyces R. so našli v nektarju ustnatic, grintavcev, metuljnic, črnobin, zlatičnic, košaric in lip. Sedaj nam bo jasno, zakaj so nekatere paše in nekatere krme boljše od drugih. Kjer je zadosti imenovanega cvetja med krmo, je gotovo dobra. Kvaliteta krme bi se lahko ocenjevala po tem, koliko je v njej cvetja, naseljenega z anthomyces, vse pa je končno odvisno od tega, če čebele obletavajo to cvetje in če na svojih rilčkih prenašajo glivice od cveta na cvet. Rekli bi lahko, da čebele oplajajo krmo prežvekovalcev.

Omenili smo že, da živi anthomyces R. tudi v čebeljem panju. Ob Kleinovih odkritjih se je vsiljevala domneva, da ima glivica celo za čebelo določen pomen. Profesor dr. Götze, znani čebelarški strokovnjak in znanstvenik, je skupaj z dr. Kleinom začel raziskovati tudi v tej smeri. Svoje izsledke sta zapisala na kratko takole:

1. Anthomyces Reukaufii sva našla, če je bila v panju, redno v obnožini in v blatniku (debelem črevesu), čisto tudi v želodcu in v medni golši čebele. Do sedaj je ni bilo nikoli v medu in v mlečku.

2. Družine, v katerih sva našla te glivice, so bile bolj »zdrave« (boljša konstitucija, več zalege, zelo živahno izletavanje na pašo, daljša življenjska doba), redkeje in s slabšim uspehom jih je napadala pozimi griža, spomladi pa majska bolezen.

3. Navzočnost anthomyces Reukaufii v čebeljem črevesu učinkuje močno kislo na črevesno vsebino in zavira vrenje. Na ta način se konservira blato v debelem črevesu in posledica tega je mirno prezimovanje družine.

4. Končno se zdi upravičena domneva, da zavira glivica, ako je je dovolj v čebeljih prebavilih, razvoj parazita nosema apis in s tem nosemastost.

Naštete štiri točke, katere je objavil tako resen čebelarški znanstvenik, kot je dr. Götze, nam odpro nov pogled v čebelarstvu. Pomislimo zgolj na nosemo, ki zahteva sama več žrtev kakor vse ostale čebelje bolezni skupaj. Znak nosemastosti je, da starejše čebele konec zime in v prvih pomladanskih mescih kljub zadostni hrani odmirajo v nenavadnem številu. Fr. Donat Jug pravi v svoji knjigi »Praktični čebelar«: »Nosemastost ne gospodari vedno z enako krutostjo. Včasih pobira čebele le v majših množinah in polagoma.« Po vsem, kar je že znanega o glivici anthomyces R., bi si lahko razlagali milejši potek nosemastosti na ta način, da živi omenjena gliva v taki čebelji družini kot simbiot.

Dalje beremo pri istem avtorju: »Bolezen nastopa mesca februarja, marca in aprila, redkokdaj se zavleče do julija, ko redno preneha.« Zakaj preneha? Raziskovalci so glivico našli v nektarjih ustnatic, metuljnic, grintavcev, črnobin, košaric itd. Prav v tem času, ko začne pojemati razdiralno delo noseme v čebeljih družinah, se razcveta nepregledna množina navedenih rastlinskih družin, v katerih cvetju živi glivica. Čebele te cvetlice pridno obletavajo, z nektarjem pa prinašajo domov tudi »živo vodo«, čudežno zdravilno glivico. Marsikom se bo to zdelo neverjetno. Toda pomisli naj na skromno plesen penicillium notatum, ki nam daje penicilin, to čudežno zdravilo za marsikatero bolezen, ki je bila prej neozdravljiva ali vsaj le redkokdaj ozdravljiva (meningitis, porodna mrzlica, zastrupljenja itd.). Če je penicillium notatum antibiotik, zakaj bi anthomyces R. ne mogel biti?

O porabi cvetnega prahu v čebelji družini

O množini cvetnega prahu, ki ga porabi čebelja družina, so mnenja zelo različna. Razlike so nastale najbrž zato, ker so raziskovalci uporabljali različne metode preračunavanja. Koch je štel čebele, ki prinašajo cvetni prah v določenem času, ter našel, da je za vzrejo 7500 čebel potrebnih 64.000 tovorov cvetnega prahu, težkih po 0,01 g. Po tem računu znaša poraba cvetnega prahu za vsako čebelo 0,0853 g, vendar s pogojem, da vsebuje cvetni prah 50 % beljakovin in da je stoodstotno izrabljen. Weippel domneva, da porabi čebelja družina 40 kg cvetnega prahu na leto; osnova so mu primerjalni računi z izginevanjem beljakovin pri embrionalnem presnavljanju koklji podložnega kurjega jajca.

V zimi leta 1952/53 se je neki raziskovalec lotil težavnih poskusov, da bi določil množino cvetnega prahu, ki je potrebna za vzrejo ene čebele. V ta namen je od marca do septembra jemal iz panjev obnožino, jo skrbno očistil vsakega voska in delcev srajčk, ki so se jih držali, napolnil z njo neprodušno zapirajoče se steklene posode in jih nato dal v hladilne omare. Jeseni je vse te posamezne vzorce obnožine stresel skupaj, jih temeljito zmešal, zopet napolnil z njimi steklenice ter jih znova spravil v hladilne omare. To mešanje je bilo potrebno, da je dobil enakomerno mešanico vseh vrst obnožine, ki jo čebele prinašajo med letom. Na poseben način je določil vsebino dušika v tej mešanici. Vsečina beljakovin je pri štirih poskusih znašala povprečno 20,2 %.

V štirih izoliranih oddelkih rastlinjaka je nato postavil štiri skrbno očiščene panje, opremljene s praznim deviškim satjem, ter jih naselil s čebelami. Oddelki so bili svetli in dovolj prostorni, da so se čebele lahko spreletele, dočim jim je bila vsaka paša v naravi onemogočena. Pri normalnem pitanju so matice v takih oddelkih vso zimo nepretrgano zalegale. Posamezne družinice je stehal in ugotovil, da ima družinica A 750 g čebel, B 750 g, C 2000 g in Č 1750 g.

Vodo so čebele dobivale iz steklenice, zaprte s cedilnim prtom in postavljene na satnike, tako da so je imele vedno dovolj. Na isti način so dobivale sladkorno raztopino v razmerju 1 : 1. Preden je raziskovalec začel pitati z obnožino, so čebele dobivale le majhne količine raztopine iz epruvet, to pa zato, da bi obilnejše pitanje s sladkorjem kljub pomanjkanju beljakovinske hrane ne povzročilo zaleganja. Čebele pač porabijo v tem primeru, kakor je znan, za vzrejo zalege beljakovinske rezerve svojega lastnega telesa. Na ta način oslabijo in niso več sposobne za poskus.

V poprejšnjih poskusih z drugo čebeljo družino je raziskovalec dodal najprej suho obnožino, toda pokazalo se je, da to ni umestno, ker je čebele sprva niso nič kaj rade jemale, je preveč potratile ter jo začele spravljati tudi v celice, kar je pač tehtanje porabljene količine otežkočilo.

Dodajanje dobro premešane kaše iz enakih delov obnožine in medu je sprejemanje pospešilo in hkrati čebele prisililo, da so jo porabile. Raziskovalec je cvetni prah, ki ga je hranil v hladilni omari, prinesel v sobo in počakal, da se je ta segrel do sobne temperature. V skodelicah za tuš je točno stehal potrebne dneвне obroke, jih zmešal s približno enako količino medu ter jih v istih posodicah dodajal vsak dan čebelam, in sicer družini A 5 g, B 2 g, C 6 g, Č 5 g. Če čebele teh količin v 24 urah niso porabile, je dodal novo obnožino šele drugi dan, ko je bila skodelica docela polizana. Kakor hitro je začel pitati z obnožino, je povečal tudi količine sladkorne raztopine. Da bi matice prenehale zalegati, je proti koncu vsakega poskusa

popolnoma ustavil dodajanje sladkorne raztopine, obnožino pa je pokladal v vedno manjših količinah. To se mu je posrečilo v treh primerih, v družini C pa je moral matico za dva dni zapreti v matičnico.

V vseh primerih so se pojavila prva jajčeka 24 ur potem, ko je začel pitati z obnožino. Zalega se je razširila na dva sata. Nastavljena je bila v pravih krogih, le pri družini A je opazil, da je bila nekoliko raztresena in da so čebele od časa do časa odstranile iz celic jajčeka in prav mlade žrke. To je bil vsekakor vzrok, da je bila poraba cvetnega prahu pri tej družini večja kakor pri drugih. (Glej razpredelnico spodaj!) Take motnje so možne tudi v čebelnjaku. Ker so jih v resnici že opazili, je bilo tudi to štetje sprejeto v povprečen proračun.

Za štetje zalege bi bilo pač periodično fotografiranje najpreprostejše in najkoristnejše, vendar se raziskovalec v danih razmerah ni mogel z njim okoristiti, ker bi bilo predrago. Našel je cenejši način, ki je tudi zelo točen: S posebnim lakom je označeval pokrite celice in jih hkrati štel. Ko se je barva posušila, kar se je zgodilo izredno hitro, je čebele niso mogle več odstraniti s pokrovcev. Pokrito zalego je označeval in štel vsak dan. S štetjem je pričel enajsti dan po prvem krmiljenju. To je delal vse dotlej, dokler ni bila pokrita zadnja celica. Rezultati so razvidni iz razpredelnice:

Družina	Teža čebel	Čas pitanja v dnevih	Poraba obnožine	Število vzrejenih čebel	Količina obnožine za eno čebelo	Količina beljakovin za eno čebelo
A	0,75 kg	15	75 g	492	0,1524 g	0,0307 g
B	0,75 kg	47	110 g	772	0,1424 g	0,0287 g
C	2,00 kg	22	110 g	771	0,1426 g	0,0288 g
Č	1,75 kg	29	110 g	774	0,1422 g	0,0287 g

Povprečna količina obnožine, potrebna za vzrejo ene čebele: 0,1449 g.

Iz razpredelnice vidimo, da različno močne družine z isto količino cvetnega prahu lahko vzredijo približno isto število čebel. Tako se je pokazalo, da je šibkejša družina B v šestih tednih izpodredila 772 čebel, medtem ko je mnogo močnejša družina C že v treh tednih vzredila 771 čebel.

Poraba cvetnega prahu je razmeroma majhna, s tem pa tudi potrebna količina beljakovin. Ta znaša povprečno 0,0292 g na čebelo. Če bi torej neka družina vzredila v letu 150.000 čebel, potem bi porabila za to 21,73 kg obnožine. Če preračunamo Kochove številke na 20-odstotno obnožino, bi bilo za vzrejo 150.000 čebel potrebnega 19,2 kg cvetnega prahu. Število se samo za 2,5 kg razlikuje od rezultata, dobljenega pri poskusu, kar je čudovito točno za računski domnevek — točno toliko bolj, ker Koch ni podal celokupnih števil za celotno porabo cvetnega prahu ali za letoletno vzrejo čebel. Po rezultatih matematikov, ki so se bavili z razvojem čebelje zalege, je pa zelo dvomljivo, da bi znašalo povprečno letno število 150.000. Brünich je v svojem delu »Grafična ponazoritev zaleganja matice« pokazal, da se zaleganje lahko giblje med številkami 65.770 in 175.000. To bi ustrezalo povprečju, ki je globoko pod 150.000. Večjo možnost zaleganja je ugotovil Američan Merrill, ki je naštel pri neki matici 177.030 jajčec. Ta račun je bil narejen v Manhattanu (Kansas), kjer je doba zaleganja daljša kakor v Srednji Evropi in kjer so tudi izredno ugodne pašne razmere. Domneva, da bi čebele mogle vzrediti 200.000 mladic, je prav gotovo previsoka. Tudi Weipplova trditev, češ da čebele ne morejo prebaviti vse obnožine, se zdi dvomljiva. Točna mikroskopska preiskava čebeljih iztrebkov je pokazala samo prazne luščine cvetnega prahu in malenkost zrnc cvetnega prahu s prav neznatnimi ostanki prebavljene vsebine.

Skušali so tudi določiti, koliko obnožine je treba za vzrejo trotoč. V desetih satnikih so prilepili na vrhno letvico namesto trakov satnic, pasove trotovine, ter jih dali v plodišča družin s starimi maticami. V kratkem času je bilo izdelanih 10 satov s samo trotovino. Razdelili so jih na dve skupini, jih zopet v rastlinjaku naselili in dodali deviškimi maticami, ki so začele zalegati trotja jajčeca, ker se niso mogle sprašiti. Na žalost so zalegale zelo nepravilno. Jajčeca so bila neznatna in prilepljena namesto na dno večinoma ob straneh celic. Vse te trotočke — bilo jih je pet — so druga za drugo pomrle že v nekaj tednih. Tako so se poskusi izjalovili. Kasneje so jih ponovili in jih razširili celo na matice. Tudi zanje so nameravali določiti, koliko cvetnega prahu potrebujejo. Vendar še ne vemo, s kakim uspehom so se poskusi končali.

F. B.:

O nektarijah in nektarju

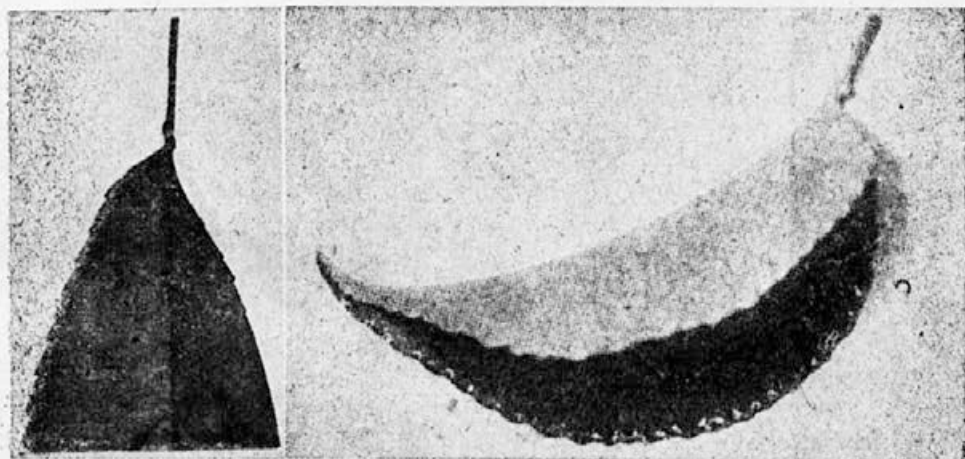
Čebela stika po nektarijah kopinjakovega cvetja

Že dobro poldrugo stoletje je preteklo, odkar je Sprengel utemeljil teorijo o simbiozi med žuželkami in rastlinami. Rastline proizvajajo nektar zato, da z njim privabijo žuželke na cvet, te pa mimogrede izvrše na rastlini potrebno oploditev s cvetnim prahom. Bila je to genialna ugotovitev, ki je na mah pojasnila globoko medsebojno povezanost sveta žuželk in rastlin v razvoju organizmov. Danes vemo komaj še kaj več bistvenega o namenu nektarij, teh svojevrstnih rastlinskih organov, ki tako radodarno trošijo dragoceni življenjski sok slučajnim gostom. Seveda nismo več tako trdno prepričani o čudoviti smotrnosti v naravi, v katero sta verjela Sprengel in njegova doba. Teoretično se nam zdi popolnoma verjetno in mogoče, da dobi določeni organ v teku razvoja tako važne stranske naloge, da skoraj popolnoma prekrijejo njegove prvotne funkcije. Ne moremo si pa misliti, da bi rastline izoblikovale nektarije samo zaradi žuželk. Saj vemo, da najdemo pri mnogih rastlinah prav takšne nektarije tudi izven cvetov, na steblih, na pecljih ali na listih. Takšne ekstraloralne nektarije, kakor jih po navadi imenujemo, najdemo celo pri nekaterih rastlinah, ki soloh ne

cveto. Brez dvoma so se ti organi razvili nekoč zato, da opravljajo neko določeno, nam še skoraj popolnoma neznano fiziološko funkcijo v rastlinskem organizmu samem, kasneje pa so se v dolgem razvoju prilagodili še dodatni nalogi, na katero nas je opozoril Sprengel. Sedaj jih pri veliki večini rastlin najdemo samo v cvetih. Sicer pa niso vse cvetnice navezane pri opravevanju na žuželke. Nekatere se oprave same, druge so to nalogo prepustile vetru, vendar se nam opravičeno dozdeva, da so tiste cvetnice, ki z nektarjem privabljajo žuželke, bolj opremljene v boju za obstanek.

Lahko bi rekli, da je bodočnost njihova. Največ pogojev imajo, da se bo opraišteev pri njih vedno izvršila smotrno in v redu. V manjši meri so prepuščene slučaju. Zaman pa ugibamo, kakšen pomen imajo nektarije za telo rastline, ali vsaj kakšnega so utegnile imeti nekoč. Dosedanje iskanje ni pojasnilo ničesar bistvenega in splošno veljavnega. Če so cvetom operativno odstranili nektarije, se včasih ni razvilo seme. Pri tako grobem posegu v občutljivi organizem cveta ni to nič čudnega. Jalovi cveti so včasih bolje izločali nektar, včasih pa spet narobe. Med raziskovalci ni enotnega mnenja o njih. Dejstvo je samo, da najdemo pri mnogih rastlinah iz najrazličnejših botaničnih družin te posebne, značilne, silno majhne organe, v katerih se nabira in izloča na površino sladki nektar, včasih redkejši, včasih bolj nasičen s sladkorjem, skoraj vedno pa vsebujejo nekatera eterična olja in še druge dišeče snovi.

Nektarije so različne oblike. Nekatere so okrogle, druge jajčaste ali tudi podolgovate. V njihovem tkivu lahko razlikujemo različne plasti (po navadi jih je pet), ki služijo za tvorbo nektarja in za shranjevanje. V površinski plasti pa so vrinjene med drugo tkivo tudi posebne celice, nekakšni ventili,

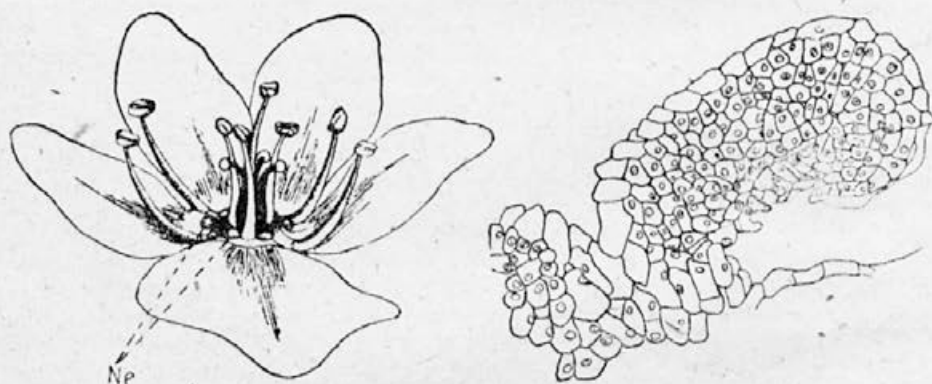

Ekstrafloralne nektarije na listnem robu in na peclju višnje.

skozi katere se izloča tekočina na površje. Primerjali bi lahko nektarije z žlezami v živalskem organizmu, samo da ne vemo, če je možno pri njih tudi notranje izločanje ali samo zunanje. Kolikor dandanes poznamo njihovo zgradbo, utegne biti njihova funkcija dokaj različna pri posameznih rastlinah. Dosedanja opazovanja kažejo samo to, da je izločanje nektarja navzven mnogo obilnejše pri floralnih nektarijah, torej pri tistih, ki so v cvetih, kakor pri ekstrafloralnih. Še nikoli niso našli v zunanjih kakršen koli večji donos ekstrafloralnega nektarja, čeprav so čebele pogosto imeli priliko opazovati nabirati nektar tudi izven cvetov. S tem medenjem se okoriščajo predvsem mravlje. Toda zelo šepavo dopolnilo Sprenglovemu nauku je bilo sklepanje, da so ekstrafloralne nektarije namenjene mravljam, ki v zameno ščitijo rastlino pred paraziti. Nektar se pri ekstrafloralnih nektarijah izloča silno počasi in ga moremo opazovati samo, če rastlino popolnoma zaščitimo pred obiski žuželk. V tem primeru se polagoma naberejo na njih kapljice sladkorne raztopine, ki se kasneje osuše in preoblikujejo v drobne kristale.

Za čebelarstvo ekstrafloralno medenje, katerega seveda ne smemo zamenjati z mano, nima kdo ve kako velikega pomena, čeprav se včasih čebele v najbolj kritičnem času brez cvetja vendarle prežive, da sami ne vemo kako. Od kulturnih rastlin, ki v velikih množinah rasto na naših njivah, imajo takšne nektarije predvsem grašice na stranskih listih v pazduhah pecljev. Na cvetnih pecljih izloča nektar tudi češnja, dočim so pri višnji nektarije razporejene po robovih listov. Od poljskih rastlin mede tako glavinci. Po ekstrafloralnem medenju je znan zlasti bombaž, ki je kar preobremenjen z nektarijami. Značilno posebnost najdemo pri mirti, kjer so nektarije brez pravega reda raztrošene na spodnji strani nekaterih listov.

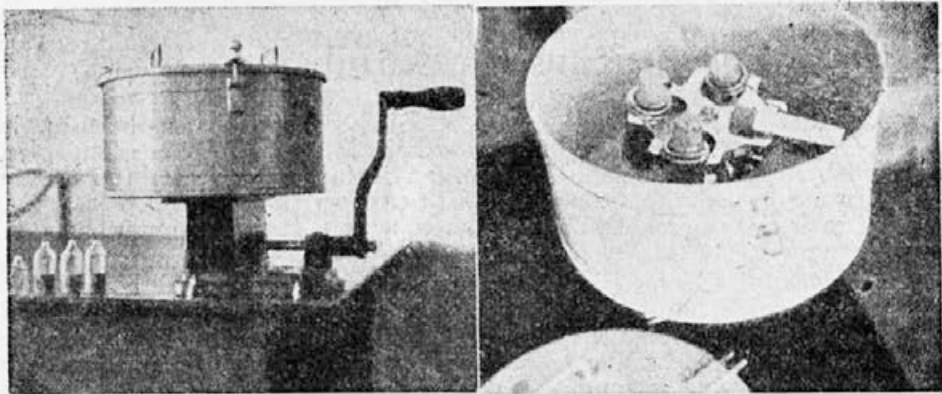
Toda pustimo ekstrafloralne nektarije! Naj si z njimi botaniki belijo glave, čemu so in kaj pomenijo za rastlinstvo. Za čebelarja imajo svoj pomen samo floralne nektarije, ki tudi niso vedno tako nameščene v cvetu, da bi žuželka na poti do njega nujno morala priti v dotiko z rastlinskimi spolnimi organi. Tudi pri njih je še mnogo nerešenih vprašanj, ki zanimajo znanstvenike, za nas pa je pomembnejši njihov produkt: nektar. Kakor so različne nektarije pri posameznih rastlinah, tako so zelo različni tudi njihovi

Na levi: Cvet ajde z nektarijami (Ne). Na desni: Podolžni prerez skozi medovnik ajdovega cveta (po dr. Ewertu).

izločki. V praksi je to čebelarjem kaj dobro znano, mnogo težja pa so ta vprašanja v teoriji, zlasti kadar gre za določitev množine in sestave nektarja pri posameznih cvetih. Raziskovalci so prišli pri tem do najrazličnejših rezultatov. Izločanje nektarij je zelo odvisno od podnebja in kakovosti tal, ugotovili pa so, da so velikanske razlike pri isti rastlini tudi v posameznih letih. Pa ne samo to, množina nektarja je tesno povezana celo z dnevno uro. Vsaka rastlina ima točno določeno dnevno dobo največjega medenja.

Vendar je danes ugotovljenega vsaj toliko, da se nektar pri isti vrsti ne izpreminja po svoji kemični sestavi, ampak le bolj po gostoti raztopine, ki lahko silno variira. Iz Frischevih poizkusov vemo, da so se čebele tej veliki izpremenljivosti nektarja popolnoma prilagodile in da nabirajo vsako razredčitev med 9 in 36 odstotki gostote. Dokaj pozno pa so strokovnjaki spoznali, da mora biti močnejše delovanje nektarij dedna lastnost, ki se prenaša tudi na potomce. Pri selekciji naših starejših kulturnih rastlin na intenzivnost medenja seveda ni nihče pazil. Teoretično pa je mogoče, da s skrbno dolgotrajno selekcijo vzgojimo sorte rastlin, ki se bodo po lastnosti medenja razlikovale od sedanjih tako, kakor se razlikuje vrtnica od šipka

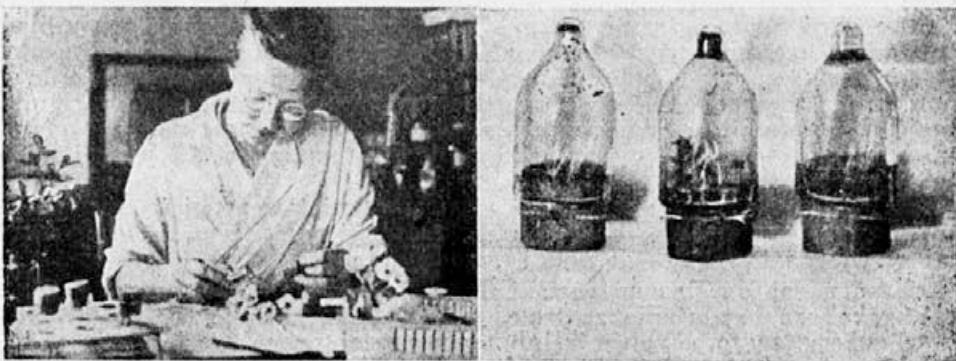

Centrifuga za izločevanje nektarja iz cvetov. Vrte se samo stekleničice, ki so nameščene v njeni notranjosti.

ali jablana od lesnike. Toda to so vprašanja daljne bodočnosti. Sedaj so v agronomiji šele komaj postali pozorni na to in kvalifikacija medenja niti še ni splošno uvedena pri vzgajanju novih vrst.

Določanje množine nektarja pa ni tako preprosta stvar, kakor bi kdo mislil. Najpreprostejša metoda je morda ta, da namočimo sto ali tisoč cvetov v natančno določeni množini vode. Ko vodo izparimo, stehamo ostanek sladkorja. Kakovosti nektarja pa s tem seveda ne moremo spoznati niti približno, zato si dandanes v strokovnih laboratorijih pomagajo s posebno centrifugo. Za vsako količkanj natančnejše merjenje je potrebno iztreati nektar iz stotine cvetov. To delo pa ni samo zelo zamudno, temveč zahteva tudi precej vaje in spretnosti.

Morda se komu dozdeva, da je takšno delo odveč in da ne vodi do nobenih praktičnih rezultatov. Toda to ne drži. Šele kadar bomo podrobno poznali vso skrito problematiko medenja vsaj tako dobro kakor poznamo danes življenje čebele, bomo lahko postavili naše čebelarstvo na trdnjše temelje. Za to pa je brezpogojno potrebno, da si ustanovimo čimprej svoj lasten čebelarski znanstveni institut, katerega si vsi že tako dolgo želimo. Ne razumemo, zakaj ga še ni.

Polnjenje trcalnih stekleničic s cveti. Na desni tri take stekleničice z izločenim nektarjem. V vsaki je enako število cvetov, količine nektarja pa so različne.

Dolinar Ivan:

Zakaj čebelje družine v poletnih mescih oslabijo

Ako me zateče nova številka »Čebelarja« v pravem razpoloženju, jo preberem takoj od začetka do kraja. Pozneje le prečesto ni časa in volje, da bi posegel po njej. V zadnjih številkah je bil govor o oslabitvi družin poleti. To me je napotilo, da sem napisal pričujoči članek. Tudi o lastovici, o kateri se je razvila zadnji čas v Slov. čebelarju živahna debata, bom na koncu spregovoril nekaj besed.

Že od nekdaj si zapisujem opazovanja o razvoju posameznih družin in po stanju v raznih letnih časih sklepam na morebitno dogajanje v čebelji družini naslednjega leta. Oglejmo si plodišče neke družine okrog sredine septembra. Nekatere družine sploh nimajo nobene zalege več in so tako rekoč že pripravljene za zimo. Taka družina ne izletava rada in nekoliko oživi le tedaj, če narava nenadoma ponudi še kako malenkost medecine. Od družine, ki se je jeseni prva umirila, ne pričakujem nikdar, da bi se mi spomladi hitro razvila, pač pa se z gotovostjo lahko zanese, da mi bo nabrala prihodnje leto več medu kot druge. Zakaj? Družina ima po večini stare čebele in — sam sem namreč že tudi star — starost ne pozna živahnosti. Ker je gnezdo natrpano z medom, matica nima prostora za zaleganje. Toda ko se do kraja pomladi takšna družina razmnoži, postane naravnost pogoltna na nektar. Medtem ji po večini že tudi preide rojilni nagon; preleže mirno in neopazno konec junija ali v začetku julija. Mlada matica se navadno že po dveh mescih umiri in preneha z zaleganjem. Takšno družino sem imel do lanskega oktobra v čebelnjaku, ko mi je na nepojasnjen način postala brezmatična. Ta družina mi je dala vedno tudi do 50 % več medu kot naslednja najboljša. Leto za letom so se obnašale čebele enako. Ker imajo tudi narejeni roji takih družin podobne lastnosti (rojila ta družina v teku 10 let ni nikoli), nameravam za vse panje vzrediti matice iz te družine. Če še dodam, da so te čebele tudi čiste kranjice in izredno pohlevne, mislim, da sem dovolj povedal o njih.

Oglejmo si sedaj družino z nasprotnimi lastnostmi. Ako najdemo sredi septembra v plodišču še zalego vseh razvojnih stopenj, je to znak, da je družina zelo pozno prelegla, ali da ima izredno plodovito matico. Da me ne bo kdo napačno razumel, pripominjam, da imam vedno v mislih normalno, srednje dobro letino. V družini z mlado rodovitno matico bom imel zgodaj spomladi mnogo mladice, ki težko pričakujejo toplih dni, da se izkažejo. Družina se hitro razmnoži; poraba hrane je močna, in če nastopita v maju hlad in deževje, moram pogosto hoditi z loncem okrog nje, da mi ne propade. Le čebelarji z zgodnio in obilno pomladansko pašo naj odbirajo matice takšnih družin, ker bodo čebele ob ugodnih pogojih z medom sproti zavirale matico pri preobilnem zaleganju. Za moje in, mislim, da tudi za večino naših pašnih razmer je prezgodnja razmnožitev (marec, april) poprej hiba, kakor dobrina.

Primerjajmo sedaj obe družini z nasprotnimi lastnostmi še po moči v posameznih mescih. Zaradi boljšega razumevanja naj povem, da imajo skoraj vsi moji sati v kotih po nekaj trotojskih celic.

Prva mirna družina mi nastavi in zaleže trotovinu zelo pozno; ker ne kaže nikakega navdušenja za trote, jih vzredi le kakšnih 300 do 500. Ko trote odžene, se to v panju kljub temu precej pozna — družina oslabi. Oslabitev je občutna že v septembru, ko znova oslabi, da potem dobro zaseda le plodišče, medtem ko se zadržuje v medišču zelo malo čebel. Naj je paša v avgustu še tako dobra, matica s septembrom preneha zalegati in tako

je edino prav. Na oslabitev družine lahko vpliva tudi kak drug zunanji činitelj, vendar je po mojem mnenju kot rečeno glavni vzrok notranji.

Druga družina se ne zadovoljuje samo s trovino v kotih, pa zaleže vse nadzidke in večje celice, ki včasih nastanejo, če se sat zaradi toplote nekoliko raztegne. Trotov ima takšna družina tudi do tisoč in več. Ako potegnemo iz plodišča zaležen ali celo skrajni medeni sat, da bi na njem presodili število trotov in čebel, lahko že na prvi pogled ugotovimo, da je trotov več kot preveč. Gosto zasedeni mreži na okencih še nista znak močne družine; vzrok je lahko tudi vročina, obilica trotov in zalege. Le močno zasedeno medišče kaže večjo moč. Tudi ulice med sati plodišča so skoraj prazne. Če bi takšni družini odvzeli matico in uničili trote, bi potem, ko bi se polegla zalega, imeli v panju približno enako stanje, kot je v njem konec avgusta ali v septembru. Kakšno pa je stanje ko začno čebele preganjati trote? Na mreži okenca so tedaj sami troti. Ko jih razjarjene sestre preženejo, pridejo na njih mesto čebele iz medišča in družina je vsaj na oko mnogo slabejša. Toda v resnici se je okrepila, ker so se čebele rešile lenuhov in se vrgle z vso silo na nabiranje zimske zaloge. Tudi matica polagoma ponehava z zaleganjem in nadaljnja oslabitev družine v avgustu in septembru je neizogibna.

Ako je število čebel iz katerega koli vzroka padlo, tako da ne zasedajo vseh satov v plodišču, je tak panj slabič, kateremu je treba dodati čebel in po navadi tudi zimsko zalogo.

Opozorim naj še na to, da so družine včasih videti šibkejše kakor so v resnici samo zato, ker se čebele jeseni stisnejo med sate. Da je temu tako, se lahko prepričamo, ako jim pokladamo precej toplo sladkorno raztopino. Zaradi toplote se čebele razlezejo in zasedejo mrežo na okencu kakor poleti.

Na vse zadnje je treba pri tem upoštevati tudi normalno odmiranje čebel. Vse na svetu je minljivo in vse preide. Smrj nikomur ne prizanaša in čebele kosi najbolj ravno v poletnih mescih. Padajo tiste čebele, ki so se polegle v času najmočnejšega zaleganja mesca maja. Kar svinčnik v roke in izračunajte število v maju in v prvi polovici junija izleženih čebel, ki odmro v naslednjih treh mescih, pa primerjajte rezultat s številom čebel, ki so se polegle v istih treh mescih. Potem vam bo še bolj jasna neizogibna oslabitev čebeljih družin v poletju.

Kaj pa lastovce? Ali so pri tem slabljenju čebeljih družin res tudi one kaj krive? Imel sem včasih na stopnišču v veži gnezdo lastovk, ki je bilo pritrjeno tako nizko, da ni bilo treba niti stola pristaviti, če sem hotel pogledati vanj. Kot laiku ornitologu mi ni bilo vseeno, s čim se lastovičja družina hrani. V času, ko sta stari lastovici pitali mladiče, je bilo stopnišče vedno polno pohabljenih, še živih govejih obadov raznih vrst, ki so pri naglem krmljenju uhajali mladičem iz kljunov. Ker sem že tedaj (od 1922 do 1929) posebno pazil na morebitno škodljivost lastovic, moram vsaj temu paru dati najboljše spričevalo. Niti enkrat nisem opazil, da bi dobili mladiči čebelo ali trota. In vendar je stal moj čebelnjak komaj kakšnih 10 m od stavbe z lastovičjim gnezdom. Možno pa je, da niso vsi lastovičji pari tako nedolžni.

Kakor smo ljudje različni v svojih značajih, prav tako so različne tudi živali. Nekatere vrane odnašajo piščeta, druge se zanje ne zmenijo. Nekatere tigri napadajo človeka, večina jih pred njim beži. Ako primanjkuje hrane, jo žival poišče pač tam, kjer jo je dobiti, saj v sili hudič še muhe jé, kakor pravijo. Verjetno je, da bo par lastovk, ki se je navadil na trotjô hrano, lovil predvsem trote. Da bi pa lastovice lovile v prvi vrsti čebele, bo gotovo le izjema. Toda taka izjema je lahko usodna za dotični kraj, ker pozneje najbrž tudi mladiči posnemajo stare. Ako bi kak čebelar to lastnost lastovic nedvoumno ugotovil, naj potihem poseže vmes.

Nekaj o narejenih rojih

Gotovo niso še zaceljene rane, ki jih je zasekala slovenskemu čebelarstvu minula vojna. Koliko prekrasnih čebelnjakov je pogorelo do tal, koliko panjev je bilo izropanih in uničenih! Največjo katastrofo pa je pretrpelo čebelarstvo v Beli Krajini pozimi l. 1946/47. Dolgotrajni mraz in neprikladna zimska zaloga v obliki listne mane sta pokosila preko 80 % vseh družin. Kdor je količkaj širil in razmnoževal svoje čebelarstvo, si lahko ustvari jasno sliko, koliko truda bo treba zastaviti, preden bomo prišli do prvotnega stanja. Če bi se zanašali samo na naravne roje, bi razmnoževanje šlo prepočasi, kajti znano je, da zelo medena leta niso za roje, kakor tudi ne slaba in deževna. Če hoče čebelar sistematično razmnoževati, se mora pač zateči k narejanju rojev.

Mislím, da ni danes naprednega čebelarja, ki bi se ne pečal z narejanjem rojev. Da, celo taki so, ki nič več ne ogrebajo naravnih rojev po visokem drevju, ampak razmnožujejo svoja čebelarstva izključno z narejenimi roji. Te roje imenujejo nekateri tudi »umetne« roje, kar pa ni dobro, ker narejene družine ne moremo na nikak umeten način prepoditi iz panja, da bi zunaj stvorila nekak »umeten« roj. Zato je najbolje, da se vsi držimo enotnega izraza: narejeni roj ali kratko narejenec, kakor ga uporablja Fr. Donat Jug v svoji knjigi. Roje sem začel v svojem čebelarstvu delati že pred 20 leti. Ko sem pred petimi leti čebelaril s preko 100 panji, lahko rečem, da se mi je redko kdaj kak neugnanec izmuznil iz panja. S tem nočem zanikati radosti in veselja, ki ga ima čebelar začetnik s pričakovanjem, ogrebanjem in z vsajanjem prvega roja iz kranjiča. Lahko pa rečem, da nima čebelar nič manjšega zadoščenja, če se mu posreči narejenec, ki ga ob dobri letini še prestavi in iztoči. Kaj hočemo? Današnji tempo življenja ne prenaša sentimentalnih idil, ampak gre preko teh po najkrajši poti do cilja.

Katere važne momente mora čebelar upoštevati pri narejanju rojev, najdete točno opisano v Jugovi knjigi na strani 207. Zato ni moj namen, da bi stvar znova opisoval, temveč hočem navesti nekaj lastnih izkustev. Pri narejenih rojih sem doživel vedno največ razočaranj, ko so se pošle matice. Do takrat je navadno šlo vse po sreči, praha pa je na žalost postala za marsikaterega narejenca usodna. Včasih mi je do 50 % narejencev zgubilo matice ali mi otrotovelo. Da so bila jajčeca trotovska, sem vedno hitro spoznal: že po prvih nekaj jajčecih sem ugotovil trotovko in jo takoj odstranil. Ko so mi razni čebelarji pravili o boljših uspehih z narejenci, sem prvotno mislil, da se me drži pač neka smola. Pozneje sem se pa prepričal, da so drugi ugotovili trotavost narejencev šele pozneje, ko je bila že na več satih posejana trotovska, grbasta zalega. Torej so imeli tudi drugi smolo, samo s to razliko, da se je niso takoj zavedli ter da so trotovec bolj na tiho likvidirali. Trud, ki sem ga imel z zdravljenjem trotovecev, se po večini ni izplačal. Nerešeno je predvsem vprašanje, kako se morejo včasih pri narejencu kljub lepim zasilnim matičnikom pojaviti že 21. ali 22. dan jajčeca trotovk. Ali so v takem primeru, ko se ne vrne mlada matica s prahne trotovke že pripravljene, da stopijo po nekaj urah osirotelosti v akcijo? Razu dela časa in medu tvegamo pri narejencu 4 do 6 satov zalege, ki se pri nezalivnosti pozneje izživlja v trotovcu brez vsakega haska.

Vse nêvšečnosti sem skušal čim bolj omejiti. Uspehe sem zelo zboljšal, ko sem pričel uporabljati družine z odkritimi matičniki, torej take, ki prelegajo ali se pripravljajo na roj. Predvsem so mi všeč tiste, ki zgodaj pre-

* »Umeten« roj je neroden, dobeseden prevod nemškega »Kunstschwarm«.

legajo, v aprilu ali maju, ker tudi tu velja pravilo: roj v maju voz sena... Takšen narejenec namreč, ki prinese s seboj z ostalim tudi odkrit ali pokrit lasten matičnik, ga s prirojeno vneto neprekinjeno neguje, dokler se matica ne izleže. Značilno je, da se matice v takih narejencih z večjim uspehom sprašijo kot v navadnih, kjer si morajo čebele šele potegniti zasilne matičnike. S tem načinom je pri narejencih zboljšano dvojje: mlada matica prične 6 do 8 dni prej zalegati, njena oprášitev je do neke mere sigurnejša. Ako takega narejenca odnesemo, takoj ko smo ga napravili, h kakemu sosedu vsaj 3 do 4 km daleč, dosežemo še tretjo ugodnost s tem, da mu ohranimo vso pašno žival, ker se ne more vrniti v stari panj, kot bi se vrnila v domačem čebelnjaku.

Tudi pri teh zboljšavah se nisem ustavil. 5—6 satov deloma pokrite zalege postavim na kocko z dvomljiivo oprášitvijo matice se mi je zdelo preveč potratno. Torej je treba do sprášitve matice tvegati čim manj čebel in zalege. V ta namen sem sestavil iz šestih satov prelegajoče družine 2—3 družinice, dodal vsaki še sat medu ter počakal, da so se matice sprašile. Kakor hitro se je to zgodilo, sem dodal vsaki izmed družinic še 2—3 sate zalege in stvar je bila opravljena. Od treh narejenih družinic sta se dve matici gotovo oprášili. Žival tretje, ponesečene družinice brez škode porazdelimo prvima dvema s sprášenima maticama. Na ta način sem narejanje rojev razdelil na dve razdobji: na formiranje družinic do sprášitve matice ter na ojačevanje družinic po sprášitvi. Takih tri- ali štirisatnih narejencev zaradi štedenja toplote seveda ne moremo spravljati v normalen AŽ-panj, pač pa v prašilnike na tri ali štiri sate. V dokončno bivališče prenesemo družinice nekaj dni prej, preden jih ojačimo.

V naslednjih vrsticah hočem podrobno opisati zgoraj označeni postopek, tako da bo tudi začetnikom in manj izvežbanim čebelarjem jasen. Kakor za vsako delo, tako se moramo tudi za narejanje rojev temeljito pripraviti. Razen poguma in znanja mora imeti čebelar nekaj panjev čebel, določeno število satovja, zanešenega z medom, več panjičkov na tri ali štiri sate ter nekaj prostora pri čebelarju sosedu, ki je vsaj 3 do 4 km oddaljen od domačega čebelnjaka. To vse naj ima čebelar že v aprilu skrbno pripravljeno. Kdor čebelari z večjim številom panjev, bo gotovo že v aprilu izsledil kako prelegajočo družino z več odkritimi matičniki. Zanesljiveje je, če pričnemo že prve dni aprila s špekulativnim pitanjem nekaj družin, da jih spravimo v rojilno razpoloženje in dobimo tako matičnike. Razume se, da so take družine namenjene samo razmnoževanju in jih zato niti ne predstavljamo, pač pa med pitanjem še prav toplo odenemo. Kakor hitro zaznamo pri taki družini več odkritih matičnikov, zložimo njene sate tik preden matičnike pokrijejo, na kozico in si ogledamo, kako so matičniki porazdeljeni. Če jih je na enem preveč, jih tam, kjer so pregosti, izrežemo s pripravnim toplim nožičem in presadimo na sate, ki so brez njih. Matičnike vcepimo na notranji sredini prednje pokončne letvice ali pa v prehodno luknjo v satu, če je v sredini. Vsak sat, kjer so matičniki, zaznamujemo s kredo ali z risalnim žebličkom. Nato družino vrnemo za en dan v panj, da precepljene matičnike lepo utrdi in da se umiri. Ko je naslednje popoldne večina pašnih čebel doma, zložimo družino znova na kozico in pogledamo, če so čebele presajene matičnike pritrdile. Lahko se namreč zgodi, da katerega podro, če smo ga pri presajanju poškodovali. Ako ima panj vsaj osem satov zalege in še dobro staro matico, se lahko mirno odločimo, da napravimo iz njega tri družinice, od katerih bo vsaka imela po dva sata zalege z enim ali dvema odkritima ali pokritima (lastnima) matičnikoma ter en delno meden sat. V tem primeru uporabljamo paničke na tri sate, ki si jih lahko vsak zbere iz odpadkov vezanih ali lesenih plošč. Kdor se odloči za dve družinici s tremi sate zalege, bo uporabljal pač paničke na štiri

sate. Najprej izsledimo matico, jo pripravimo v matičnico in jo vrnemo z dvema zaleženima satoma, na katerih ni nobenih matičnikov, in preostalim medenim satom spet v stari panj. Ker smo s tem panj silno oslabili, mu iz poljubnih panjev dodamo dva sata pokrite zalege in štiri prazne sate. Iz previdnosti izdelamo matičnico s sladkornim testom, da čebele matico same osvojuje. Ostalih šest zaleženih satov porazdelimo v pripravljene panjičke ter jih čez noč odprte postavimo v miren prostor, da dobijo dovolj zraka skozi mrežo zadaj. V prvih jutranjih urah naslednjega dne odnesemo vse tri družinice k vsaj 3 do 4 km oddaljenemu čebelarju, s katerim se pa moramo o tem že prej dogovoriti. Prinesene družine postavimo na že prej določen prostor in jih toplo odenemo. Ni dobro, če postavimo družinice drugo poleg druge, ker se lahko zgodi, da s prahu vračajoč se matice zgreše svoje panje. Prav dobro se takšen prašilček počuti v praznem AŽ-panju, ki smo mu prej odstranili zagozdo v žrelu, železne palice in matično rešetko. Prašilček zapažimo ob straneh z slamo ali suho steljo. Ko smo neobogljeno še odprli žrela, se lahko od njih poslovimo za celih 14 dni, posebno če smo jih dali v varstvo dobremu prijatelju, ki bo mogoče želel od nas isto uslugo. Med tem časom smo v domačem čebelnjaku pripravili potrebno število praznih AŽ-panjev ali eksportovcev in jih postavili na stalna mesta, kjer čakajo vselitve naših narejencev. Čim začnejo mlade matice zalegati, jih v mraku prenesemo domov, ker bi sicer izgubili maloštevilno pa dragoceno pašno žival. Ne pričnemo pa takoj s prestavljanjem družinic v prazne AŽ-panje, ampak jih vtaknemo s prašilniki vred vanje. Razume se, da vzamemo prej iz panjev palice, rešetko in zagozdo iz žrela. Tako stoji panj v panju kaka dva dni, da se žival umiri in dobro uleti. Nato sledi še poslednje opravilo: preselitev in ojačanje hkrati. To storimo najrajši pozno popoldne. Prašilček vzamemo iz panja, v panju namestimo palice, rešetko in zagozdo, nato pa postavimo na sredo njegovega plodišča vse tri sate z matico vred, ki jo iz previdnosti lahko denemo v matičnico in zapremo s sladkornim testom. Nato vzamemo iz že prej določenih panjev po 2 do 3 sate z zalego in čebelami ter jih postavimo na levo in desno stran narejenca. Možnost, da bi dodane čebele napadle matico, je odstranjena, ker je za dobo prvega razburjenja zavarovana v matičnici. Ako je vse to delo izvršeno že v maju, bodo narejenci ob ugodnih pašnih razmerah v začetku junija godni za prestavljanje. Takoj nato lahko nadaljujemo z drugo serijo narejanja rojev. Tretjo serijo napravimo le v izredno dobri letini in v skrajni sili.

Opisani postopek velja za družine z rojevimi matičniki, ki so plod naravne pobude ali špekulativnega pitanja. Kadar za ta namen uporabimo družino, ki prelega, se stvar spremeni v toliko, da ne pustimo v starem panju matice, ker njena plodnost itak pojema, pač pa lep lasten matičnik. Ker je preostanek stare družine v tem primeru narejenček, ga ne ojačujemo pred spršenjem matice in ravnamo z njim popolnoma tako, kakor z drugimi narejenci. Postavimo ga torej v prašilnik in šele tega v prejšnji panj, ko se matica spraši. Naj nas ne moti, če ostane ta doma na starem mestu, saj ohrani vso preostalo pašno žival.

Kakšne uspehe lahko dosežemo s takim delom, nam živo priča tale primer: Spretnega čebelarja tov. Klobučarja iz Vel. Nerajca v Beli Krajini je udarila nesrečna zima leta 1946/47 tako, da se je znižalo njegovo čebelarstvo od 30 dobrih družin na 8 zelo šibkih družinic. Ker mu je ostalo od umrlih panjev obilo medenega satja, se je odločil spomladi, da bo iz 8 revčkov iztisknil čim več narejenih rojev. Sreča mu je bila mila. Ugoden spomladanski razvoj je družine tako okrepil, da je mogel počenjati še bolj tvegane reči, kakor sem jih zgoraj opisal. Ali si morete misliti, kakšen je bil učinek? Jeseni leta 1947. se mi je pohvalil, da je zazimil 28 lepih.

precej izenačenih družin. Težko si more človek predstavljati, koliko truda, paznje, potrpežljivosti in vztrajnega dela je moralo biti tu vložena. Tovariš Klobučar, ki je res skromen, naj mi oprostí, če sem na tem mestu omenil njegov lepi uspeh — plod njegove lastne iniciative in iznajdljivosti — z edinim namenom, da vzpodbudim omahljivce in obupance.

Ob zaključku slutim, da bo marsikateri nadobudni začetnik, ko bo prebral ta članek, nejevoljno zmajal z glavo in vzdihnil: »Po tej učeni poti ne bom prišel nikoli do zaželenih družin. Kje so satnice, satje, vsaj dva polna plemenjaka, prašilčki, potrebno znanje, praksa in vrag vedi, kaj še vse drugo? Meni je pač usojeno, da pričnem čebelariti s kranjčcem, ki mi bo dal mogoče šele drugo leto roj.« Potolaži se, dragi začetnik! Še noben izvežban čebelar ni padel kar z neba. Vsi smo nekoč skromno pričeli, pa smo napredovali. Čebelarstvo je panoga, ki zahteva, še preden pričneš s prakso, temeljito poznavanje osnovnih zakonov, po katerih se odigrava čebelje življenje in delovanje v panjih. Še preden pride kranjč k hiši, mora biti doma dobra čebelarica knjiga. Prav gotovo se more vztrajen in iznajdljiv začetnik vsaj posredno okoristiti z napotki, čeravno so nekoliko zapleteni. Navsezadnje mora iskrene prijateljske stike s soslednim večjim čebelarjem, mu zaupati svoje želje in ga poprositi za pomoč. Če ima ta vsaj 20 do 30 plemenjakov in se za to leto ne namerava baviti z razmnoževanjem, prav gotovo ne bo tako trd, da ne bi žrtvoval za začetnikove prve družinice ene izmed svojih zgodnjih družin, ki prelegajo, z nekaj sati zalege vred. Saj se da taka usluga odkupiti s kakim delom ali drugim blagom. Še tako uslugo večji čebelar nikakor ne ogroža lastnega čebelarstva, pač pa priklene s tem nase bodočega hvaležnega tovariša čebelarja, s katerim si bosta v življenju vzajemno pomagala pri raznih čebelarskih opravilih, posebno v primeru bolezni. Tudi za nas čebelarje velja pogovor, da je v slogi moč.

Janko Belec:

Prvi pomladanski pregled čebeljih družin

Dolgo zimo, zaspano in pusto za čebele in čebelarje, prekine navadno v mescu februarju sončnega dne prvi izlet čebel, tako zvano trebljenje. Takrat po nekaj mescih prvič završi pred čebelnjakom in zadovoljstvo se naseli v srcu čebelarja, ki tudi pozimi misli na svoje ljubljenske. Temu dnevju navadno slede še mrzli dnevi, vendar pridejo za njimi tudi toplejši, ki čebele vedno bolj vabijo iz panjev po vodo. Ob močnem izletavanju čebel bomo toplega dne izvršili prvi pomladanski pregled družin.

Pregleda notranjosti družine se še ne bomo lotili, pač bomo izvlekli lepenko, ki smo jo bili dali jeseni pod čebelje gnezdo. To bomo izvršili mirno, da ne bomo vznemirjali čebel, in počasi, da ne bomo izpremenili celotne slike, ki nam jo nudi lepenka. Čim izvlečemo lepenko, zapremo panj in ga zopet zapažimo s slamnico. Ko imamo lepenko v rokah, je najbolje, da jo položimo na mizo ali kako desko ter jo začnemo opazovati. Naš prvi pogled mora pasti na mrtve čebele. Če smo našli med njimi mrtvo matico, moramo ob prvem toliko toplem dnevju, ko zunanja toplota ne more znižati notranje, dodati drugo matico ali pa družino razdreti. Tudi pri ugotavljanju mrtvih čebel se bomo zadržali nekoliko dalje časa, zlasti še če je število mrtvic veliko. Pri večjem številu mrtvih čebel se bomo takoj vprašali po vzrokih. Če je imela zazimljena družina veliko starih čebel, je naravno, da je mrtvic mnogo. Večjemu številu mrtvic je lahko vzrok tudi vznemirjanje družine ob hujšem mrazu, kajti pri vsakem vznemirjanju zapusti nekaj če-

běl svojo gručo in hiti k žrelu. Zaradi močnega padca telesne toplote, ki so jo te čebele imele v gnezdu, ne dospejo več nazaj in otrpnejo.

Na lepenki vidimo v vrstah drobir, ki so ga čebele natrosile, ko so zaradi hrane odpirale zadelane sate. Ti nizki kupčki drobirja so le pod tistiinimi sati, kjer je čebelje gnezdo. Po njih namestitvi lahko spoznamo, ali je gnezdo bolj na levi ali na desni strani, v sredini ali bolj spredaj v panju, ali pa se je pomaknilo proti okencu. Po njih lahko ugotovimo tudi to, na kolikih satih sede čebele, kar nam takoj pokaže jakost družine. Nič radi ne vidimo med drobirjem kristalov sladkorja ali medu, ki jih je včasih vse belo. Ker je to znak pomanjkanja vode, bomo morali dodati družini nekoliko mlačne in bolj redke sladkorne raztopine. Če izvršimo pregled nekoliko pozneje, najdemo morda med drobirjem že tudi majhne bele luskinice voska, ki nam pričajo, da je družina začela že s proizvodnjo voska. Včasih najdemo na lepenki celo mrtve črvičke veščice. Vse, kar smo našli na lepenki, in vse zaključke, ki smo jih iz tega izvedli, si zabeležimo. Dobro je tudi, če si napravimo majhno skico o trakovih drobirja. Nato stresemo odpadke na rešeto in ga presejemo. Mrtvice nam ostanejo na rešetu, drobir pa pade na papir ali na mizo. Mrtvice je treba zakopati ali pa sežgati, ker je le možno, da so nekatere umrle za kako boleznijo. Ostali drobir spravimo ter ga ob prvi priliki z voščinami prekuhamo. Nikakor ne smemo dopustiti, da bi šlo kako zrnce voska v zgubo. Naposled prazno lepenko dobro odrgnemo s časopisnim papirjem ter jo potisnemo zopet v plodišče pod gnezdo družine. Ne bi pa bilo dobro, če bi lepenke med seboj zamenjali in bi jih ne vrnili v panje, v katerih so bile prej. S tem bi se izpostavili nevarnosti, da bi z lepenkami iz bolnih družin, katerih bolezni pa morebiti tedaj še ni bila očitna, okužili še druge zdrave družine. Zelo dobro je, če so lepenke zaznamovane s tekočimi številkami panjev, tako da vemo, v katere spadajo. V mesecu aprilu lepenko družini dokončno odvezamemo in shranimo.

Ko pozno popoldne čebele prenehajo izletavati, bo čebelar pri žrelih prisluškoval, kako brenče. Če je šum družine enakomeren, je vse v redu. Zgodi pa se lahko, da kaka družina neenakomerno šumi in da nekaj čebel nemirno bega ob žrelu in po verandi. Če potrkamo na tak panj, močno zašumi in se otožen glas kar noče poleči. To je znak osirotelosti družine. Čebele so brez matice lahko že dalje časa, lahko so jo zgubile šele v zadnjem času, morda že jeseni, še preden smo jim dali lepenko. Tako družino si bomo zabeležili in jo ob večji dnevni toploti spravili v red z rezervno matico ali jo bomo dodelili drugi družini. Ko pregledujemo lepenke, zaradi prenizke temperature še ne smemo brskati med sati. Vendar je nujno potrebno, da se čimprej prepričamo, kakšno je stanje medene zaloge, kajti nastopil bo kmalu čas, ko bo družina zaradi svojega razvoja potrebovala vedno več hrane. Če je morda hrane že malo, bomo v družini dodali meden sat ali pod večer liter sladkorne raztopine v razmerju 1 : 1. Mnogi čebelarji po prvem pregledu radi pokladajo družinam po liter sladkorne raztopine, to pa zaradi tega, ker vedo, da se zalega iz dneva v dan bolj širi in da so potrebe hrane vsak dan večje. Z raztopino 1 : 1 nudijo družinam tudi dovolj vode. Vodo čebele v tem času nujno potrebujejo; če je ni v panju, jo morajo poiskati zunaj, kar jih lahko zavede k izletavanju v mrzlem vremenu. Raztopina vzpodbudi obenem matice k močnejšemu zaleganju. Ob prvem pregledu se je treba tudi prepričati, kakšne so slaminice ali blazinice. Če so vlažne, jih bomo na soncu posušili ali pa nadomestili s suhimi. Popolnoma odstraniti jih tedaj še ne smemo, ker mora toplota v panju v tem času znašati 36° in jo moramo z vsemi sredstvi varovati.

Če smo vse to v redu izvršili, se nam za družine ni treba bati, pa četudi bi nastopili še mrzli dnevi. Čim manj v tem času po nepotrebnem brskamo po panjih, tem lepše se družine razvijajo.

Zožite plodišča!

Lanska jesen nam ni nudila možnosti, da bi zazimili močne družine. Deževje skozi vse poletje, ko ni nič medilo, slaba paša na ajdi in še nekatere druge okolnosti so negativno vplivale na moč družin jeseni. Matice niso zalegale dovolj in družine so šle oslABLJENE v zimo.

V nobenem letnem času pa družine ne potrebujejo toliko gorkote, kot ravno v zgodnji pomladi. Kako naj bo v panju toplo, če družina ne obseda niti dve tretjini satja? Tu ni dovolj samo slamnica za vratci in na matični rešetki, tu je treba učinkovitejših ukrepov. Ko po prvem spomladanskem trebljenju čebel očistimo dna, se prepričamo o zalogi hrane, ugotovimo, ali je v panju matica in opravimo še ostala navadna opravila, je nastopil čas, da poskrbimo za tako zelo potrebno gorkoto. Odstraniti moramo prav vse nezasedene sate. Sate, ki jih družini pustimo, mora ta zelo gosto obsedati. Nikar se ne ustrašimo, če nam pri kaki družini zaradi tega ostanejo v panju samo še štirje sati; družina ne bo kasneje prav nič slabša od drugih z večjim številom satov. Odstranimo predvsem prazne sate. Družino potisnemo potem k steni panja, plodišče pregradimo z ločilno desko, v prazen prostor med steno in ločilno desko pa zatlačimo kako tvarino, ki je slab prevodnik toplote. Pokojni Anton Znideršič si je v ta namen dal napraviti ločilne deske v velikosti satnika iz dveh navzkriž zbitih, 12 mm debelih deščic. Taka deska se potem ne veži. Dobra pa je tudi vsaka druga deska v velikosti satnika; ni potrebno, da bi bila ravno 25 mm debela. Jaz grem pri tem še dalje. Potisnem namreč še pod palico primerno debelo desko s širino 15 do 20 cm, tako da preostane v panju čim manj praznega prostora. V istem smislu postopamo tudi pri družinah, ki prezimujejo v mediščih. V tem primeru se plodišča ne dotikam. Zelo važno pa je, da tudi mrežo na okencu izdelamo s časopisnim papirjem; tam namreč uhaja največ toplote iz panja.

Tako pregledane, očiščene in oskrbljene družine gredo sedaj s polno paro na delo; matica zalega, da je veselje. Življenje v družini je vse drugačno kakor pa tam, kjer sede morda čebele na 4—6 satih in ne morejo praznega prostora dovolj ogrevati. Razvijajo se zelo naglo in v kratkem času prekose nezožene, četudi so se nam slednje zdele ob pregledu tako močne, da jih niti nismo zožili.

Naj kar tu omenim, da bi napačno ravnal, kdor bi morda že jeseni na opisani način panje zazimil. Ker bi bilo družinam pretoplo, ne bi prišlo do potrebnega miru in matice bi začele spomladi prezgodaj zalegati. Pojavili bi se nedostatki, ki jih včasih sami povzročimo s prezgodnjim špekulativnim pitanjem in ki se ob delj časa trajajočem slabem vremenu spomladi vedno maščujejo.

Zoženje ukinemo šele tedaj, ko je prostor res nabito poln čebel in okence gosto zasedeno. Sedaj se lahko prepričamo, kako daleč so zožene družine pred onimi, katerim iz tega ali onega vzroka nismo bili zožili plodišč. Ni brez pomena, da smo z zoženjem odvzeli možnost udejstvovanja v panju večšam in njihovim ličinkam; te se ravno v marcu najboljše počutijo na nezasedenih satih in v praznih kotih panjev. Zoževanje bi bilo treba postopoma ukinjati, to se pravi, dodajati v določenih presledkih sat za satom. S tem bi se pa preveč obremenili z delom in zadeva bi postala prekomplcirana. To je možno le pri poprečni stavbi satja, kjer gre okence v panj vedno do zadnjega sata, pa naj jih bo v njem 12 ali pa samo eden. Ko ločilno desko spet odvezamemo, postavimo družino v sredino plodišča (ali medišča, če je tam prezimovala), na vsako stran pa dodamo razen enega vse odvzete sate. Na njegovo mesto postavimo satnico, da začno lahko

čebele takoj graditi, če se je v družini že pojavil gradilni nagon. S tem hrati preprečujemo rojilno razpoloženje.

Najodločneje moram pri tem odsvetovati vstavljanje praznega sata ali satnice med zaležene sate. Gnezdo mora vsekakor ostati celota. Če bi namreč postavili v gnezdo prazen sat ali satnico, bi zalega ob obeh straneh trpela zaradi pomanjkanja toplote. Vidnih slabih posledic sicer ne bi bilo, toda tako poležena zalega ne bi bila polnovredna; naš cilj pa mora biti, da imamo zdrave in dolgo živče čebele. Pač pa postavimo ob gnezdo kak nedodelan sat, na katerem si lahko čebele grade trotovino; ta sat pa v nobenem primeru ne spada k steni! Trotovina je v panju potrebna ne samo zaradi naraščaja trotov,* temveč tudi zaradi pospeševanja veselja do dela. Če je družina zaradi odličnih lastnosti, ki jih ima, določena za rojenje, ji je treba pustiti čim več prostora za trotovino. Dotični satnik (brez satnice!) pa je postaviti čim bliže gnezda.

Če se nam pa le zgodi, da nam neka družina navzlic zoženju in vestni oskrbi ni napredovala, jo brez pomislekov pridružimo sosednji družini. S tem, da se ni razvijala kakor ostale, je že pokazala, da kani ostati slabič. Življenje pa je borba in le močnejši in sposobnejši ima pogoj in pravico za obstanek.

Peternel H.:

Ose

Lani so se ose v velikem številu pojavile na vrtovih in v hišah; našli smo jih okoli panjev, kjer so iskale mrtvic ali skušale odnesti žive čebele. Osa je mesojeda žuželka. Zanimivo jo je opazovati, kako odščipne košček mesa in kako ga odnese na nožicah v gnezdo, da nahrani z njim svoje žrke.

To nas ne bi posebno zanimalo, toda osa je za čebelje družine roparica, posebno za šibkejše. To spoznamo najbolj, kadar pitamo slabiča. Ako ne pazimo dovolj, bodo ose odnesle dobršen del čebelam namenjene hrane. Spominjam se, da sem kot začetnik konec polletja pokladal družinici, ki ni imela zadostne z mske zaloge, 5 kg hrane. Vznemirilo me je, da so ose silile v panj in pri pregledu sem ugotovil, da ima družinica prav tako prazno satje kot pred krmljenjem. Le opazujte ose! Zgodaj zjutraj, ko so čebele še otrple in manj pazljive pri straženju, prihajajo ose najprej posamič, kasneje več skupaj. Tudi čez dan preže ose na trenutek, ko se pokaže med čebelami, ki varujejo žrelo, kakšna vrzel, in se zrinejo v panj. Ko odhajajo, je pri žrelu nekoliko prerivanja, navadno pa le odneso rop. Ose se zrinejo skozi reže, skozi katere čebele ne bi mogle.

Če hočemo čebele obvarovati pred osami, ne pomagata nič drugega, kakor da jih z vsemi sredstvi uničujemo. Z lovom pa je treba začeti že pozimi. Gotovo ste že našli pod streho ali v gubi zavese debelo oso, ki je bila otrpla, a ne mrtva. To je matica, ki zimo preživi sama, a bo spomlad zaplodila novo naselbino. Zgodaj spomladi lahko vidite letati posamezne ose, ki so večje kakor navadno. Zsledujte jih in pobijajte! S tem boste uničili celo bodoče gnezdo.

Življenje os se precej razlikuje od čebeljega, ker se osja družina pred zimo porazgubi, samo oplojene matice utegnejo prezimiti.

Ob prvi pomladanski toploti začne matica letati. Sama mora zgraditi gnezdo in preskrbeti hrano žrkam, toda kljub vsej pridnosti jim ne more nanositi več hrane, kolikor je je nujno potrebne za levitev. Prve vzrejene ose so splošno zakrnele kakor čebele. To so ose delavke, ki žive nato v zadruzi in prinašajo hrano za žrke, da lahko matica več zalega. Gnezdo s tem od dneva v dan bolj narašča. Kasnejše bolj hranjene žrke se po

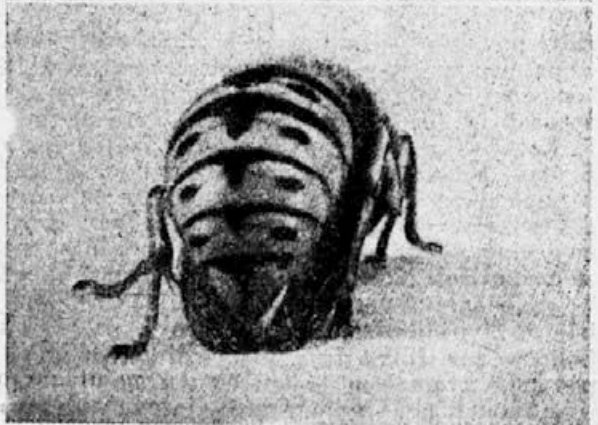
levitvi razvijejo v popolne samice, ki jih oplode partenogenetično spočeti samci, poleženi torej iz neoplojenih jajčec. Pod jesen zapuste mlade oplojene matice gnezdo in si poiščejo primerno prezimovališče. Le v tropskih krajih se osje družine ohranijo nepretrgoma.

Osje gnezdo je narejeno iz papirju podobne snovi, iz razgrizenih lesnih vlaken. Reaumur je to ugotovil z občudovanjem, ker v njegovem času ljudje še niso znali delati papirja drugače kakor iz cunj.

Vsako osje gnezdo je treba uničiti. Nekateri to poizkušajo z ognjem in tvegajo požar. Pisec tega članka se je posrečilo do kraja uničiti osja gnezda tako, da jih je polil s tekočino DDT. Je pa gotovo še več načinov. Prevajalec je osja gnezda pod slamnato streho uničeval z vrelo vodo. Proti večeru je v posodo, pritrjeno na daljšo lato, nalil krova in posodo dvignil pod gnezdo, nato pa gnezdo z robom posode odtrgal. Drugi dan je bilo treba še ostati na preži in ubiti vsako posamezno oso ali sršena, ki se hotel obnavljati uničeno gnezdo. Zožitev žrela pri njih, ki je najboljšo sredstvo proti vsem roparicam, je tudi tukaj na mestu. Za zaključek še tale postopek:

V prostorih, kamor zahajajo ose, obesimo steklenico s širokim vratom, napolnjeno do treh četrtin z oslajeno vodo. Ose se v njej utope v velikem številu. Vmes utone tudi kakšna posamezna čebela, a ta je največkrat roparica, ki je ni ravno škoda.

Iz »L'abeille de France«.

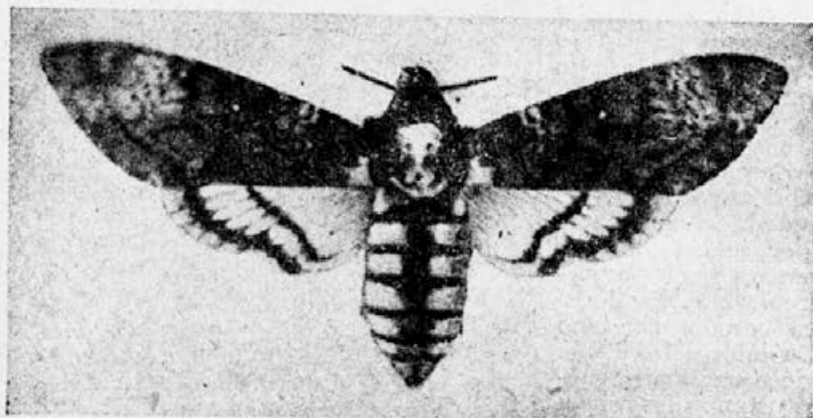
Prezimujoča osja matica s strani, od spredaj in od zadaj. Glava je nizko sklonjena, zadek močno upognjen, tipalnice privite k oprsju, krila pa skrita pod trupom. (Iz Schweizer. Bienenzeitung.)

Smrtoglavec

Čebelji rod ima dokaj sovražnikov, škodljivcev in zajedalcev; po večini so iz vrst živalskega, nekateri tudi iz rastlinskega sveta. Med manj poznanimi iz prve vrste je pri nas smrtoglavec, lep metulj ponočnjak, večerni vasovalec pri naših čebelah, h katerim ga pa vleče edinole želja, da se nekoliko pokrepča z njihovim sladkim pridelkom.

Smrtoglavec (*Acherontia atropos*) je edini v Evropi živeči zastopnik družine somračnikov (*Sphingidae*). Razširjen je po južni in srednji Evropi. V Sloveniji je precej redek, pogostejši je le v Prekmurju in sosednjih predelih. Na Ogrskem in južnem Ruskem dela včasih tamkajšnjim čebelarjem precejšnje preglavice. Smrtoglavec je kakšno leto več, drugo zopet manj; zdi se, da se v večji množini pojavljajo vsako drugo, tretje leto.

Metulj ima debel, zavaljen trup, ki se polagoma zožuje ter prehaja v rumenkast, po sredi in ob stikih obročkov črnodlakast zadek. Po mrtvaški

glavi podobni lisi na oprsju je dobil svoje ime. Na debeli glavi nosi okorne trepalnice in prav kratek rilček. Prednji krili sta močni in dolgi, modrikastočrni in glinastorumeni, zadnji sta krajši, sivo in črnolisasti. Krila ga usposablajo za odličnega letalca. Z razpetimi krili meri do 13,5 cm. Metulj je kot večina nočnih večer ves kosmat, poraščen z gostimi žametnimi dlakicami. Kadar miruje, položi krila preko zadka in ga je težko ločiti od okolice (drevesne skorje), v kateri se skriva. Njegova varovalna barva ga dobro krije in varuje pred zalezovalci. Smrtoglavec se ne hrani s cvetno medečino kakor večina njegovih sorodnikov, ampak z rastlinskimi sokovi; za priboljšek pa si rad privošči kakšno kapljico medu.

Smrtoglavecova gosenica je do 13 cm dolga in zelenkaste ali rumenkaste barve. Živi od junija do septembra, ko se v krhkih zapredkih zabubi globoko v zemlji, najraje v nasadih krompirja ali paradižnikov. Pri izkopavanju krompirja pogosto naletimo nanjo. Če je razdražena, daje od sebe nekakšne škrebetajoče glasove, obenem sunkovito otepa s svojim prednjim delom na levo in desno. S tem početjem užene marsikaterega »prijatelja«, ki ji streže po življenju; celo previdna kokoš se ji rajši izogne.

Smrtoglavci nadlegujejo čebele samo v poznem poletju, od avgusta do oktobra, v glavnem torej med ajdovo pašo. Na svoje tatinske polete se spuščajo le v mraku, in sicer zvečer do 10 ure; v jutranjih urah je njih

aktivnost mnogo manjša. Posebno živahni so metulji ob jasnih in tihih nočeh; vetrovno vreme jim ne ugaja. Imel sem pred kamimi 15 leti v Prekmurju več »sezona« priliko opazovati smrtoglavce in njihove navade. Ugotovil sem, da so čest stikali in tiščali za medom v prazen prostor levo ali desno poleg čebelnjaka, kamor je pač veter odnašal duh po aidovcu izpred panjev. Včasih je obletavalo čebelnjak in izbiralo žrtve kar po 10—15 metuljev hkratu. Takrat šele vidiš, kako neverjetno hitri in okretni letalci so; po njihovem zunanjem videzu bi jim tega nikakor ne prisodil. Velike preglavice so mi delali tedaj v Dolnji Lendavi smrtoglavci zlasti prvo leto, ko so me presenetili. Niti najmanj nisem bil pripravljen nanje, celo slišal še nisem ničesar o njih. Bilo je to onega znamenitega leta 1954., v katerem je ajda odrezala prav tako imenitno, kakor točno 100 let prej, leta 1854., o katerem so toliko vedeli povedati stari čebelarji. Leta 1954. so mi čebele po več dodanih satnic izdelale, napolnile z medom in pokrile v 24 urah, tako rekoč čez noč in to celo v medišču. Toda veselje so mi sproti kvarili smrtoglavci, ki so menda že naprej vohali dobro letino in se v primernem številu pripravili nanjo.

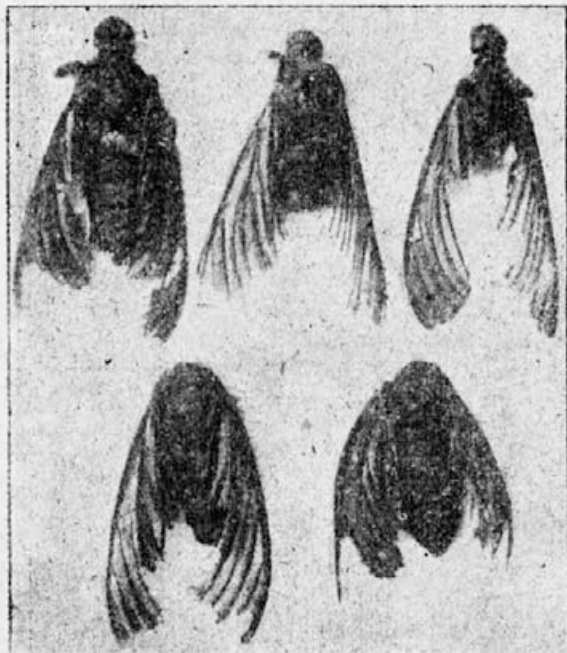
Za plen si radi izberejo najmočnejše družine, najrajši one, katerih brade obseva mesečina. Poleg dobrega nosu jih mora potemtakem voditi tudi prav takšen vid. Včasih si jih po več izbere isti panj. Pri napadu so neverjetno drzni;

za čebele se niti ne zmenijo. Nasprotno pa čebele dobro poznajo svoje vsiljive obiskovalce. Kakor hitro prične legati mrak, postavajo nemirne po bradah »na preži«. Ob pojavu prvega vasovalca močno in razdraženo zavrsijo in vsa družina je na mah pokoncu. V trenutku, ko smrtoglavec sede na brado, je že ves živ čebel. Prične se trdovraten, neenak boj. Tudi najmočnejša straža pred žrelom je proti napadalcu prav za prav brez moči. Zdi se, da čebele to tudi same čutijo, dasi ne popustijo niti za las. Metulj se jih otepa z močnimi krili in v nekaj trenutkih izgine živi klopčič skozi žrelo v panj. Tedaj pa zavrsi in zavre v njem kakor v vrelem kotlu, da je divjo

Smrtoglavčeva gosjenica v obrambni pozi.

gonjo čuti že od daleč. Čebele morajo vsiljivca dobro mikastiti, kajti med vršanjem čebel je slišati plašne, cviljenju miši podobne glasove smrtoglavca, znak njegove največje vznemirjenosti. Metulj bega po satju in mimogrede srka med z bogato pogrujenih miz. Redkokdaj se čebelam posreči, da ugonobijo nepoklicanega gosta. Le če postane utrujen in neokreten, ker se je do sitega napil medu — za čajno žličko si ga včasih privoščiti — se kaki čebeli posreči, da mu pride do živega, najde občutljivejše mesto med obročki njegovega zadka in zabode vanj svoje želo. Čebele skušajo mrtvega metulja spraviti iz panja, pa se jim ne posreči vedno. Čebelar na' de prtem pri zazimovanju ali največkrat šele ob spomladanskem pregledu v kakem kotu panja metuljevo hitinasto ogrodje, oglodano do »belih kosti« in prevlečeno s tanko plastjo zadelovine. Ostale mehkejšje dele so čebele zgrizle in znosile

V panjih najdena ogrodja smrtoglavcev.

Čebele zavarujemo pred tem škodljivcem tako, da s primernimi zaporicami znižamo panjem žrela na 7 mm. To je — vse in popolnoma zadostuje. Opazovali so že, da so čebele v samoobrambi kar same zadelale žrelo s propolisom ter ga znižale in zožile.

Uničevanje smrtoglavca je precej nevhvaležno opravilo. Čebelarji so ga poskušali slepiti z močno svetlobo električne žepne svetilke, a ni bilo pravega uspeha. Po navadi se nalezesh le pikov, za smrtoglavca se pa pod nosom obrišeš. Pripetilo se je celo, da se je nepridiprav zaletel čebelarju, ki ga je preganjal, naravnost med oči, kot bi se mu rogal. Vendar, če je zadeva zanj le preveč resna, jo raje pravočasno odkuri.

V naših krajih je ta lepi metulj zelo redek. Zato ga zaradi nekaj žličk medu in ostale malenkostne škode ne bomo preganjali, še manj pa uničevali. Pobjivanje smrtoglavcev označuje dr. Zander za barbarstvo. In to tudi je!

Lika

- To vam je siromašen kraški svet. Sama skala in kamen sta tam doma. Ko se voziš z vlakom, opaziš na vseh straneh ozgane zidove hiš, ki jih je razrušil okupator, njih stanovnice pa pobil ali odpeljal v taborišča. Hiše so še danes v razvalinah, ker je bilo preveč prebivalstva umčenega. Ljudje, ki so ostali, pa so se raje izselili iz tega žalostnega kraja v Slavonijo ali v Banat.

Če si dovolj pozoren, opaziš ob progi marsikateri partizanski grob. Pri tem ne hote pomisliš na neznanca, ki ga je kdo že kje rodila slovanska mati in je tukaj pustil svoje mlado življenje za našo svobodo. Tako ti vsak pogled vedno znova potrdi, da je preko te nesrečne zemlje divjala najhujša vojna vihra.

Gospić je majhen trg, kjer je sedež kotarske oblasti. Kmalu za njim se prične znani čebelji raj. Vleče se preko hribovjav prav do obale in še dalje po otokih Jadranskega morja. Res, da paša ni povsod enako obilna, morda tudi ne vsako leto enako dobra, raj za čebele je pa ta predel vendarle. Mi tukaj na severu mislimo, da so naša pasišča najboljša, v resnici pa pobiramo le drobtinice in smo na to še ponosni. Seveda se nam niti ne sanja, da bi moglo biti kje drugje bolje kakor tam, kamor prevažamo. Zato se ne umaknemo s starega pasišča, dokler nam kdo ne pojasni naše zmote. Toda še potem se s težavo odločimo za prevoz. Vsi se bojimo prevažanja na daljavo tri sto do štiri sto metrov. Pa ni to nobena umetnost. Ako pravilno zavaruješ svoje panje, ako ukreneš vse potrebno za varstvo svojih družin in si med vožnjo dovolj pazljiv, se ti ne more zgoditi nič hudega. Moje mnenje, tovariši čebelarji, je, da bomo le s prevažanjem dosegli večji uspeh v čebelarstvu. Zato se ne ustrašimo naporov in zaprek, pa prevažajmo vsako leto ne samo na ajdo, temveč tudi v druge paše.

Peljal sem se do postaje Zermanije na progi Zagreb—Split. Ogledati sem si hotel neko pasišče, ki mi je bilo priporočeno. Ob tej priložnosti sem se v vlak seznanil s čebelarjem, ki je bil Slovenec. Polagoma sem se zapletel z njim v pogovor. Ko sem ga vprašal, kam se pelje, mi je odgovoril, da v Malovan. Takoj sem sumil, da mora biti čebelar. Ker sem bil novinec v teh krajih, sem bil zelo rado-veden, kje bi bilo bolje postaviti čebele. Zato sem ga še nadalje nadlegoval z vprašanji. Zvedel sem, da ima 8 AZ-panjev in da jih namerava prav danes prepeljati pod Velebit. Čudil sem se mu, da se mu splača s tako majhnim številom panjev potovati tako daleč. Ko sem pripomnil, da bi bilo z manjšim številom panjev bolje ostati doma v ajdovi paši, je zaničljivo zamahnil z roko in dejal: »Kaj mi bo ajdova paša? Jaz sem od 15. avgusta do danes iz dveh panjev iztočil po 80 kg, iz drugih pa po 60 kg medu.« S tem je zaključil pogovor z menoj, se naslonil na steno železniškega voza in se začel pretvarjati, da spi. Seveda ga nisem več nadlegoval. Mislil sem takrat, da je njegovo pripovedovanje bajka. Toda kakor sem se kasneje prepričal, je le govoril resnico. Sumil sem celo, da ni čebelar, kajti do tedaj se mi ni še pripetilo, da bi postal čebelar zaspan sredi pogovora o čebelah. Predstavil se mi je za sodnika iz Ljubljane. No, če so vsi sodniki tako dolgočasni in neprijazni čebelarji, je bolje, da se s čebelicami sploh ne ukvarjajo. Ta je moral biti vsekakor velik sebičnež. Zdi se mi, da je bila njegova zaspanost samo kamuflaža za bojazen, da bi česa ne izdal, kar bi lahko jaz obrnil v svoj prid. Toda, kar sem posnel iz nekaj njegovih besed, je bilo zame veliko razodetje. Hitro sem preračunal, koliko je 28krat 60. Zneslo je 1680 kg. O rimski bogovi, jaz pa s svojimi čebelicami po Medjimurju paberkuje!

Če se hočeš prepričati, ali je moj sopotnik govoril resnico, preberi lansko novembrsko številko »Pčelarstva«. Tam je govor o vrištini, ki je preteklo jesen izborna medila. Pasišča vrištine ali žepka, kot menda imenujemo Slovenci to medonosnico, se pričenjajo pri Gospiću in se razprostirajo v velikih skupinah do Zermanije in še dalje. Vrisak ali jesenska resa pa uspeva bolj v hribih, tako na Velebitu in na drugih gorskih pobočjih. Najboljša pasišča so okoli Gospića, Modaka, Lovinca, Cerovca, Malovana in Zrmanje. To so železniške postaje na progi Oštarija—Split. Ker postavi vsak čebelar najraje svoje čebele čim bliže železniški progi, da ima manj stroškov in drugih nepravilnosti, se je lani nabralo na malovanski postaji približno 1000 panjev. V njeni bližnji okolici jih je bilo tudi 1000, torej komaj na treh kilometrih razdalje do 2000 panjev raznih sistemov.

Krasna pasišča so, kakor sem omenil, tudi na pobočjih Velebita. Na dalmatinski strani segajo prav do morske obale, o čemer sem se sam prepričal. Tam je res pravi raj za čebele. Povsod epojno diši po rožmarinu, resju in žepku. Mirne duše bi lahko postavili ob cesti z vrha Velebita do Obrovca na vsak meter vsaj po en panj in še ne bi bili izkoriščeni ogromni medonosni predeli. Na drugi strani Velebita od Zrmanije proti Obrovcu pa ni nič slabše.

So pa pri prevažanju čebel na ta pasišča težave, ki se jih vsak boji. Od postaje Gračac do prvega pasišča na drugi strani Velebita je najmanj 13 km. Razume se, da čebele lahko prepelješ tako daleč izključno le s tovornim avtomobilom, toda v Gračacu imajo samo enega in še ta je last kotarske zadruge, ki ga potrebuje zase. Če preračunaš, koliko časa so čebele zaprte v vlaklu in koliko časa v Gračacu, ko moraš čakati na milost, da ti posodijo avto, dobiš okroglo 50 ur. Ker so zaprte v najhujši vročini, lahko postane zapor usoden zanje. Zato ni nič čudnega, da se je že marsikateri čebelar premislil in si kljub mamljivim obetom ni upal na pot.

Toplak Valentin:

Iz spominov starega čebelarja

V *Slovenskem čebelarju* se oglašajo stari in mladi, le s Štajerskega jih je zelo malo. Gotovo vas bo zanimalo, kako smo pri nas v prejšnjem stoletju orali ledino v čebelarstvu. Zato sem se namenil o tem napisati nekaj vrstic.

Rodil sem se l. 1870. v Hlaponcih pri Sv. Lovrencu v Sl. g. že na svet sem prišel kot čebelar, ker me nobena žival ni tako veselila kot čebele. Pastirček sem bil na paši, ko sem našel v gozdu na visokem gabru roj. Prenesil sem živino v varstvo drugemu in takoj tekel domov na podstrešje po koš. Deblo, na katerem je visel roj, je bilo tanko in brez veji, da nisem mogel splezati nani. Nataknil sem koš na preklo, splezal na sosednje drevo in skušal od tam ogrebsti roj. Zraven sem pa s cunjami kadil. Stvar mi je uspela in čebele so bile kar naglo v košu. Težave so se pričele šele potem, ko jih je bilo treba zvleči na tla. Stekel sem po starejšega brata, ki je bil boljši plezalec kot jaz. Ta je zlezal po gladkem debelu do kosa, jaz sem pa na sosednjem drevesu preklo odvezal. Koš je brat medtem držal v rokah. Ker pa ni imel noža pri sebi, je kar z roko odlomil preklo. Čebele so se zaradi tega razburile in oba z bratom sva bila temeljito krčvena ter tako potrjena za čebelarja.

Čebele so se nato usedle na nižje drevo, kjer jih je bilo lažje doseči. Ko sem jih ogrebel, sem jih pustil pod drevesom, toda ko sem zvečer prišel po koš, je ta ležal prevrten na tleh, poleg nje pa je gomazelo vse polno čebel, ki so se bile raztresle. To je bil moj prvi roj. Domov sem ga prinesel na Veliki šmaren leta 1882 tik preden je začela cvesti aida. Ko sem približno čez osem dni poizkusil koš vzdigniti, je bil tako težak, kakor bi ga z blatom napolnil. Začetek torej ni bil slab.

Čez leto dni so se blizu naše hiše že spomladi naselile čebele v votlem orehu. Ljudje so pripovedovali, da se je tam vsako leto naselil kak roj. Ker pa se je na oreh naseljala lesena koliba, so čebele vsako leto uničile miši. Prosil sem gospodarja, če lahko vzamem čebele. Dovolil mi je, prepovedal mi je samo, da bi pri tem uporabil ogenj. Izletalna odprtina je bila tik slamnate strehe. Moja glavica je bila še prenemarna za to trdo nalogo. Sel sem vprašat starega čebelarja, kaj naj storim. Svetoval mi je, naj vsipam v votlino mravlice, nakar bodo čebele same zapustile duplo. V gozdu sem vedel za veliko mravljišče. Sel sem tja, nagrebel mravlje v lonec in se vrnil z njim k orehu. Ker je bil dostop neroden, sem moral kar z roko tlačiti mravlice v žrelo. Pa ni bilo nikakega nžinka, samo deblo je mrgolelo mravelj. Domislil sem se, da bi nad žrelom izvrtal luknjo in skozi njo pokadil čebele. Izposodil sem si pri očetu pipo in pihal dim skozi gornjo odprtino. Čebele se še ganile niso. Cenrav sem bil otrok in čeprav se mi je vrtelo v glavi, nisem hotel popustiti. Pokadil sem še drugo in tretjo pipo. Nato sem pa obležal na tleh. Čez dolgo časa mi je le toliko odleglo, da sem se lahko odvlekel domov. Pred odhodom sem pa še pogledal v koš in videl, da se je tam nabrala peščica čebel. Drugo jutro sem šel spet na delo. Za vsako ceno sem hotel imeti tiste čebele. Ko pa sem prišel k orehu, je bil koš zvrhano poln. Samo s predpasnikom sem ga zavezal in nesel domov. Čebele so bile moje.

Tako sem imel že dva roja. Zelel pa sem si jih še več. Kupil sem jih od tovarišev, ki so jih polovili v gozdu ali na gmajni, a niso bili tako navdušeni za čebele kakor jaz. Od čebelarjev jih takrat sploh ni bilo mogoče kupiti, ker so bili preveč praznoverni. Za denar ni čebel noben prodal. Cena je bila mernik pšenice za roj. Ko je jeseni prišel medar, je pa on določil ceno. Ako so se pritoževali zaradi slabe cene, je dal še nekaj litrov povrhu in stvar je bila opravljena. V poznejših letih sem se takih kupčij tudi sam udeleževal. Omeniti pa moram, da smo čebele žveplali in prodajali medeno satje vsako leto na kvaterni teden. Še danes sem mnenja, da je ta teden najprimernejši za zazimljenje. Čebele se do takrat umirajo, matica preneha zalegati in med je goden; treba ga je dodati ali pa odvzeti.

Ko sem imel že osem panjev, je neke pomladi naenkrat nastopila odjuga. Čebele so močno izletavale, paše pa ni bilo nobene. Razvilo se je hudo ropanje in s sosedom sva se pripravala, čigave čebele hodijo ropat, ali moje k njegovim, ali njegove k mojim. Sel sem vprašat starega čebelarja, kaj naj storim. Svetoval mi je, naj svoje čebele spravim v klet, poleg tega pa še nekaj neumnosti, ki jih tukaj ne bom opisal. Z njimi sem roparice še bolj privabil, tako da sem moral svoje čebele prenesti približno kilometer proč od prejšnjega mesta. Tisto leto ni bilo nobenega pridelka.

1891. leta sem bil potrjen k vojakom. Takrat sem imel 20 košev čebel. Deset sem jih podrl, 10 pa pustil za pleme. Ko sem čez tri leta odslužil rok, sem jih našel prav toliko, kolikor sem jih bil pustil. Takrat sem začel premišljevati, kako bi zboljšal svoje čebelarstvo. Bral sem, da je za panje najboljši lipov les. Takoj sem kupil doka; debelo lipovo deblo in ga zapeljal na žago. Ko so se deske osušile, sem dal narediti lesene panje po meri, kakor jih je imel že neki čebelar v bližini. Bili so na deset približno 50 × 50 cm velikih okvirov. Za tisti čas je bila to velika novost.

Ko sem si omislil lesene panje, nisem več moril čebel. Kadar sem hotel dobiti med, sem prižgal platnene trakove, namočene v soliter in dobro presušene, ter z njimi podkadal čebele. Ko so omamljene popadale na tla, sem jih izgrebel in nasul k rojem v novih panjih. Če so imele dovolj zraka, so se hitro opomogle, začele izletavati in popolnoma pozabile na staro bivališče.

Ko sem si že vse uredil, sem zvedel, da ima pri St. Andražu neki čebelar krasno izdelane panje. Čeprav je bilo do tja tri ure hoda, sem se takoj odpravil na pot. Pri njem sem našel prvi dunajski panj. Dobil ga je od nekega svojega sorodnika kot vzorec naravnost z Dunaja in najbrž je bil to prvi dunajčan na spodnjem Štajerskem. Kaj takega bi si tudi jaz želel. Ne preveč rad mi je čebelar zaupal, da je v Andrejcih mizar, ki jih že zna delati. To je bil Ivan Jurančič. Takoj sem ga poiskal. Pri njem sem našel krasen čebelnjak poln čebel.

Pri čebelarju v St. Andražu sem tudi prvič videl umetne satnice. Naprosil sem ga, da jih tudi zame naroči z Dunaja. Res je to storil in dobil sem jih 5 kg. Sreče pa z njimi nisem imel. Razrezal sem jih v ozke pasove in jih v panjih uporabljal kot osnove, toda čebele so sate strašno nategnile, da so bili kot mokra mreža. Zato niso nosile medu vanje.

Pri Jurančiču sem kasneje naročil čebelnjak za 12 dunajčanov, prihodnje leto še enega prav takšnega, čez dve leti pa že takšnega za 24 panjev z medišči, kot je naslikan v Lakmayerjevi knjigi. Zame je bilo tisto leto dvakrat medeno. Poročil sem se in preselil v Dornavo.

Prvo leto v novem stoletju mi je spet zmanjkalo prostora in naročil sem čebelnjak za 36 panjev z medišči. Pozimi mi je Jurančič naredil panje in shrambe za satovje. Les za stavbo sem moral preskrbeti sam. Že jeseni sem si ga nabavil in ga dal razrezati v deske. Sredi marca pa se je na strehi pokazal rdečji petelin, ki je vzel s seboj tudi pripravljene deske. V vinogradih se je poleg tega pojavila še trtna uš. Ker je bilo treba obnoviti hišo in vinograd, na razširjenje čebelnjaka skoraj nisem upal misliti. Prosil sem Jurančiča, da bi razveljavila pogodbo, pa je rajši počakal s plačilom.

Že takoj drugo leto sem moral naročiti še dva pristavka po osem panjev. Leta 1905, sem imel 104 panje dunajske mere v šestih čebelnjakih, pol v Hlaponcih in pol v Dornavi. Zadosti sem imel. »Svaka sila do vremena.« Brez Jurančičeve pomoči ne bi tako naglo napredoval. Sam je imel že dobro urejeno čebelarstvo, meni pa je naredil vse panje in vse orodje. Izdeloval in prodal je tudi satnice. Saj je napravil izpit za potovalnega učitelja za spodnjo Štajersko. Bil sem prvi njegov učencec. Novi način čebelarjenja se je po najinem zgledu kmalu razširil po vsem spodnjem Štajerskem.

Ko so v Ljubljani ustanovili čebelarско društvo, sem poleg dunajskih čebelar-skih časopisov naročil tudi slovenskega. Na Stajerskem smo se največ po Juran-čičevem zgledu vsi odločili za dunajčana, ki je bil najpripravnejši za naše pašne razmere. Kranjci pa so si izbrali panj Gerstungovega sestava, katerega je kasneje zamenjal Znidaršičev panj.

Kdor bere ta članek, je gotovo radoveden, kako je bilo z medom. Tega smo precej pridelali. Moj stric je večkrat pripovedoval, da so bila včasih tako medena leta, da se je med kar cedil iz panjev. Cesar mu spočetka nisem verjel, sem kasneje sam doživel. Ko sem začel čebelariti s premakljivim satjem, sem moral roje vsajati samo na začetke, ker mi je primanjkovalo satnic. Nekoč sem zvečer vsadil roj, ko pa sem ga prišel zjutraj pogledat, je bilo na dnu kar na kupe satovja z medom. Čebele so bile namreč polne medu in začele so takoj graditi zgoraj bolj na ozko, spodaj pa zmeraj širše. Ker so celice sprti polnile z medom, se je satje potrgalo. Če dno ne bi bilo boljše kakor pri koših, bi se med gotovo cedil iz panja. Takšne stvari so se večkrat zgodile, ko je začela cvesti ajda. Ob Velikem šmarnu so čebele hitro napolnile koš z medom, potem pa rojile ali lenarile sredi najboljše paše. A ko si tak pozen roj vsadil v koš, se je satovje potrgalo in med je tekel iz panja.

V tistem času so imeli čebelarji navado, da so ob dobri ajdovi paši pustili za pleme samo roje, ki so zleteli med mašami. Vse druge so podrli. Omeniti moram, da je bilo v panjih s premakljivim satovjem včasih toliko medu, da nismo vedeli kam z njim. Ponujali smo ga medarjem in ti so nam nastavili prav takšno ceno, kakor je bila za satje iz košev, namreč po 28 krajcarjev. Trdili so, da se med iz dunajčanov skisa in da imajo raje med iz košev, ker dobe hkrati vosek. Iskati smo morali drugih kupcev. Odločil sem se, da svojega medu ne bom prodajal izpod 50 krajcarjev. Ker so mi drugi čebelarji z novodobnimi panji ceno kvarili, sem jim svetoval, naj med raje prodajo meni po 45 krajcarjev. Jeseni sem ga imel 20 me-trskih stotov v shrambi. Danes bi ga bila malenkost prodati. Kupil sem 5 kg posode in dal oglas v graške časopise, toda shramba se je le počasi praznila. Takrat sem stanoval v Dornavi med lukarji, ki so v Gradcu prodajali luk. Svetovali so mi, naj grem med sam prodajat na graški trg. Res sem šel in nastavil ceno 60 krajcarjev za kilogram. Trgovci so ga prodajali po 80 krajcarjev. Kupčija je šla kakor po maslu in razpečal sem ga včasih tudi po 100 kg na dan.

Obveščevalne postaje

V nižinskih predelih Slovenije ni bilo snega. Le v nekaterih delih Stajerske je začeni s 16. decembrom nekaj dni snežilo. V Mali Nedelji je bilo n. pr. konec mesca okrog 25 cm snega. 15. decembra so se družine skoraj povsod prašile.

vi. s. č. št. povpreček za	Toplotna	Izlet	Poraba	Sončni sij
december	-0,77°C	3 dni	70 dkg	51 ur

Virmaše-Skofja Loka: Prvo polovico mesca smo imeli pri nas gosto meglo, v hribih pa sončne dneve. Čebele so letale kakor poleti in se prav pridno nosile obnožino z bršljana. Pri nas je bil edini izletni dan 13. decembra. Družine so se temeljito preletele in očistile. Poraba v decembru je bila nad normalo. Tako velika poraba ob že tako pičli zalogi! Ne vem, kaj bo ostalo za pomlad? Kljub svari-
lom in navodilom, naj čebelarji puste manj družin, a tiste preskrbljene, so mnogi v upanju na sladkor zazimili, vse kar je bilo živega. Sladkorja ni bilo in že sedaj prihajajo pritožbe o mrličih.

Mošenička Draga: V prvi polovici decembra so čebele nabrale nekoliko cvetnega prahu na rožmarinu.

Sv. Lovrenc na Pohorju: Na starega leta dan sem čistil pri žrelih mrtvice. Med drobirjem sem opazil precej kristaliziranega medu mane, ki povzroča hudo žejo in grizo. Na ajdi so nabrale družine zelo malo, tako da ni bilo mogoče zamenjati okvirov. Čebelarji tukajšnjega okoliša smo v skrbeh, kaj bo z družinami spomladi

Obveščevalne postaje v ukrajini	Vilna nad morjem						Pa je na tež						Toplina zraka						Dni je bilo					
	pridobli v		izgubli v			v mesecu	na veče		najvišja v		na nižja v		srednji		v kregom		dnevni		v noči		na noči			
	1.	2.	3.	1.	2.	3.	pridobiti	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	1.	2.	1.	2.		
Breg-Trzič	481			20			40				7	11	2	-1	-7	-11	-0,03	2	2	0	1	6		
Kranj-Strazišče	385			25	50	100					4	12	2	-4	-2	-10	-0,15	1	3	4	2	6		
Virmaše-Skofja Loka	880																							
Dražgoše	480																							
Kalce-Logatec	360			8	35	115	45	10	10	11	5	10	5	-10	-5	-14	-0,82	4	5	3	3	4		
Tinjan-Istra	3			30	30	80					3	12	10	5	3	-2	5,51	6	4	4	3	5		
Mošć-Draga-Opatija	290																6,47	13	4	12	1	2		
Bistra-Borovnica	290																0,8	2	3	4	3	8		
Verd-Vrhnik	315																							
Brest-Barje	551																							
Žerovnica-Cerknica	500			40	50	14					6	10	4	-5	-5	-18	-1,96	1	4	8	6	1		
Ribnica	459			20	20	60					7	5	4	-5	-10	-19	-1,54	7	1			8		
Livold-Kočevo	260																					3		
Ponoviče-Litija	300																							
Krka	430																							
Stari Log	237																							
Pluska-Trbnje	305			40	40	115					6	14	3	-3	-4	-11						7		
Dob pri Mirni	80																							
Novo mesto	14																							
Dobova	400																							
Daljne njive	160																							
Dragatuš	150																							
Crnomelj	442						45															0,9		
Sv. Lovrenc na Poh.	324																							
Selnica ob Dravi	288			10	10	5	2				12	4	4	5	6	16	-1,33	1	5	8	1	4		
Slov. Bistrica	320			40	20	80					11	2	2	-6	-4	-17	0,00					31		
Dončka gora	230																							
Sv. Lovrenc na D. polju	330			15	20	6	6				9	4	5	-2	-5	-11	-1,35	1	2	11	1	16		
Turški vrh	279			15	25	70					7	4	-6	-3	-4	-11	-1,11					5		
Mala Nedelja	182			20	10	30																20		
Cezanjevci	190			5	10	20	30				14	5	4	-4	-6	-13	-2,06	1	14	0	10	23		
Pristava-Ljutomer	180																							
Rakičan	247			40	80	180					12	6	6	-3	-7	-12	-2,16	1	6	7	3	46		

POSVETOVALNICA

ODGOVORI

Lastovica na zafožni klopi.

Osmi dopis: Da imajo čebele med pticami sovražnike, ni nikakega dvoma. Eden največjih škodljivcev je srakoper. V njegov nenasitni goltanec zgine poleti, zlasti če gnezdi kje v bližini čebelnjaka, mnogo naših ljubljensk. Skodljive so tudi sinice, a le pozimi, ko ne dobe v naravi dovolj hrane. Ob sončnih zimskih dnevih, ko družine za kratek čas ožive, prifrči marsikatera pred ta ali oni panj, pograbi na bradi čebelico, odleti z njo na bližnje drevo, jo pretrga na dvoje in poje srednji del trupa, dočim konček z želom navadno odvrže. Čebelarju res ni prijetno gledati tako početje, toda pomisliti mora, da dela sinica to le v sili, da pa se mu bo poleti za tistih nekaj ugrabljenih čebelic stokrat oddolžila. Uničila bo nešteto pajkov, ki so vsaj pri meni glavni morilci čebel, in mnogo drugega mrčesa, ki dela škodo na sadnem drevju ter s tem posredno tudi čebelarju.

Tov. Fuis je v 9. številki lanskega letnika Slovenskega čebelarja uvrstil med škodljive ptice celo lastovico. Opazoval je njeno gnezdo in ugotovil, da je dnevno znosila mladičem do 1000 čebel. To se zdi meni neverjetno. Saj bi morali imeti mladiči železna grla, da bi prenesli vse tiste pike, ki bi jih pri tem dobili. Pri meni se je večkrat zgodilo, da je kako pišče zašlo pred čebelnjak, pobralo na tleh onemoglo čebelo in jo požrla. Toda že čez nekaj ur sem ga kje našel mrtvega. Prav gotovo je poginilo od pika. Pa je vendar pišče krepkejše in odpornejše kot nobogljen golič v lastovičem gnezdu.

Za Fuisom so nastopili tudi nekateri drugi čebelarji in skušali dokazati, da lastovice le niso tako nedolžne, kot smo do sedaj mislili. No, če se bo vsaj 25 odstotkov čebelarjev pridružilo temu mnenju, bodo tudi mene prepričali o njih škodljivem delovanju in jih bom začel preganjati. Toda to morajo biti čebelarji z najmanj 20 let prakse, ne pa zeleni začetniki, ki niti dobro ne ločijo čebel od trotov. Taki začetniki imajo nekaj kranjičev ali nekaj revnih AZ-panjev, po katerih pa neprestano stikajo in jih tako ovirajo v razvoju. Jasno je, da jim morajo družine zaradi tega oslabeti, a oni ne vedo, da so temu sami največ krivi. Vzroke za slabljenje iščejo drugod in pri tem iskanju so se nekateri spotaknili tudi nad ubogo lastovico.

Mnogo je čebelarjev, ki takoj zasučejo točila, kakor hitro opazijo v panjih nekaj kapljic medu. Ne zavedajo se, da je treba čebelam tudi dajati, da jim torej ne smejo samo jemati. Zlasti za zimo jim je treba pustiti primerno količino hrane. Če hrane nimajo dovolj, lahko že pozimi poginejo, če se pa z muko pretolčejo v pomlad, so toliko oslabiljene, da ne morejo od njih pričakovati nobenega donosa. Škodo je v tem primeru zakrivil čebelar sam, nikakor pa ne kaka ptica ali celo lastovica.

Moj čebelnjak stoji visoko v hribih. Njegova lega je zelo ugodna, razvoj družin pa ni vedno enak. Včasih imam močne družine, včasih slabe. Kadar so slabe, temu pač niso krive lastovice, ker jih v bližini sploh ni. Tov. Moličnik pa čebelarji sredi večje vasi, v kateri lastovic kar mrgoli. Ko sem prečital Fuisov članek, sem takoj stopil do njega in ga vprašal za mnenje o škodljivosti lastovic. Odgovoril mi je, da bi že zdavnaj ne imel nobene muhe v panjih, če bi bile te ptice tako škodljive, kot trdi Fuis v Slovenskem čebelarju. Čebelnjak pa bi podrl, sesekal in pokuril v peči, da bi se pozimi grel v hrbet.

Radoveden sem, kje je tov. Fuis doma. Ali je res tamkaj tako malo muh in drugih žuželk, da se morajo lastovice preživljati s čebelami? Ali mu res družine vsako poletje samo zaradi lastovic tako oslabe? Ali bomo res morali začeti preganjati to ljubko ptico, ki smo jo do sedaj prištevali med najbolj koristne? Meni se to pošteno upira. Le kaj bodo rekli drugi ljudje? Imeli nas bodo za ubijalce, neotesance, suroveže in kdo ve za kaj še vse. Posadili bodo na zatožno klop nas, ne pa srečo donašajočih lastovic. Obsodili nas bodo in nazadnje dali še pod ključ. — Pustoslemšek Janez, Luče v Savinjski dolini.

K 1. vprašanju o zagonetnem pojavu.

Tretji odgovor: Tovarišica pravilno domneva, da je bil jelov les, iz katerega je bil panj narejen, kriv presejevanja čebel. Staro čebelarstvo pravilo je: Ne delaj panjev iz jelovega lesa! Suh jelov les ima poseben vonj, ki čebelarom ni prijeten. Najbrž jim celo smrdi. Res je, da čebele mano na hoji kaj rade srkajo, a čebelar, ki jih je kdaj opazoval v gozdu, je lahko videl, da se smole na hoji ne dotaknejo. Nasprotno pa smrekovo smolo nabirajo in jo uporabljajo kot zadelovino. Tovarišica naj panj št. 4 odstrani, ali pa naj ga znotraj prevleče z lakom, če ga dobi! — Lilija, Novo mesto.

K 2. vprašanju o ubežni matici.

Tretji odgovor: Kadar čebela ali matica zasluti, da se ji bliža smrt, zleze iz panja in umre zunaj, da bi ne delala nadlege svojim tovarišicam. Le opazuj panje ob boljši paši, ko se čebele zaradi dela hitro izrabijo, pa boš videl, kako prileze iz tega ali onega kaka oguljena, črna čebela in pade na tla pod panj. Rada bi se zopet vzdignila, a se ne more. Mogoče še nekaj časa lazi okrog, prej ali slej pa obnemore in umre. Po isti poti je šla tudi matica tovariša iz Dobrne pri Kostanjevici. Zavedala se je, da je bolna ali da ji zaradi starosti ne bo več dolgo živeti. Seveda so jo nekatere čebele iz njenega panja, ko so jo našle zunaj, takoj obkolile in zaščitile. Vendar ji niso znale pomagati, ker zdravnic najbrž v panjih ni. Ko je dal tovariš v kletki priprto matico v panj, je tam kmalu izdihnila. Zakaj? Stekla se je pač njena ura življenja. Skoda pa je, da je ni tovariš poslal v preiskavo bakteriološkemu zavodu. Morda bi tamkaj, ko bi jo mikroskopsko pregledali, našli vzrok njene smrti. Najbrž se bo komu zdelo, da bi bilo to nepotrebno, toda v drugih državah, kot n. pr. v Švici, tudi take primere natančno preiščejo. Prepričan sem, da naš bakteriološki zavod ne bi odklonil te pošiljke in bi točno ugotovil, kaj in kako je bilo z matico. — Lilija, Novo mesto.

K 4. vprašanju o begalnici v čebelnjaku.

Drugi odgovor: Tov. Vadnal se pritožuje v 6 številki Slovenskega čebelarja, da njegova begalnica pri čebelnjaku ne deluje dobro, ker marsikatera čebela opeša, ko pleza po šipi k odprtini na vrhu. Še preden pride do nje, pade navzdol in po več takih poskusih obnemore na polici okna. Iz tega bi lahko sklepal, da ima tovariš šipe tako visoke, kot je okno visoko. Bolje pa je, da je okno v čebelnjaku sestavljeno iz več manjših do 30 cm visokih šip. V tem primeru čebele ne opešajo, temveč kaj hitro dosežejo begalnico in s tem izhod. Visoke šipe, ki zavzemajo vso višino okna, niso priporočljive za begalnice v čebelnjakih. — I. V., Novo mesto.

K 14. vprašanju o smrtoglavcu.

Drugi odgovor je poslal Debevec Leopold iz Ljubljane. Objavljen je med članki na str. 22. te številke.

Tretji odgovor: Iz vprašanja, ki ga je postavil tov. Vajdetič, bi sklepal, da je začetnik ali pa da čebelarji v kraju, kjer je ta metulj taka redkost, da ga ne poznajo niti starejši čebelarji.

Smrtoglavec, ki je dobil svoje ime po mrtvaški glavi podobni lisi na oprsju, se pojavi konec poletja, najraje ob ajdovi paši. K čebelnjaku ga privabi močan duh medu. Večkrat sem ga že zalotil na bradi panja, ko je tiščal glavo v žrelo in se skušal preriniti v notranjost. Nanj me je opozoril močan šum čebel. Čebele ga ob taki priliki napadejo in se ga otepajo, a mu zaradi trdega oklepa ne pridejo zlahka do živega. Ako se mu posreči, da zleze v panj, se napije medu. Če se ga tako nasrka, da zaradi nabreklih zadka ne more več ven, ga čebele umore. Ker bi njegovo truplo, ko bi se začelo razkrajati, razširjalo po panju smrad, ga tako ogledajo, da ostane od njega samo oprsje z glavo in krila. Tako ogrodje najde čebelar jeseni, ko ureja čebele za zimo, kaj pogosto na dnu tega ali onega panja. Da bi napravil smrtoglavec čebelarom še kako drugo škodo kakor to, da jim odnese nekaj medu, ni verjetno. Svoje zalege v panjih ne odlaga. Kam pa naj jo odloži, ko so še trotovske celice premajhne zanj. Sladkosnedež, kakršen je, največkrat plača to svojo strast z življenjem. — Virmašan.

VPRASANJA

1. Muhasti družini. Brezposelnost, ki se je zaradi neprestanega deževja pojavila v panjih proti koncu mesca junija preteklega leta, je prisilila uboge čebelice, da so predčasno začele preganjati trote.

Dvanajstega julija stojim pri čebelnjaku in opazujem trotovsko vojno, ki se je odigravala skoraj pri vseh panjih enako. Izjemo opazim le pri panjih št. 4 in št. 13. Takoj zaslutim, da tamkaj ni nekaj v redu. Grem v čebelnjak in odprem panj št. 4, ki je imel dvoletno matico. Nudi se mi izredna slika. Na desni strani je pet v obsežnih ploskvah zaleženih satov; šesti sat je nov, šele enkrat zaležen, deloma zanošen z obnožino in z malenkostjo medu. Isto sliko nudijo ostali trije starejši sati.

Kadar namreč delam roje, odvezam temu ali onemu panju po en sat pokrite zalege. Na isto mesto postavim nato satnico. Ob dobri paši je v dveh dneh izdelana, po večini že zaležena. Tako je prišla ta satnica na šesto mesto od desne na levo. Matice nisem našla. Da je ni bilo, mi je potrdila že zalega brez jajčk, dvodnevne žrke v osmih matičnikih in v čebeljih celicah pa so mi pričale, da je bila matica odsotna največ pet dni.

Z veliko radovednostjo odprem še panj št. 13 z enoletno matico. V svoje veliko začudenje najdem popolnoma isto sliko. Razlika je bila le v tem, da so bili zaleženi sati na levi strani. Novi sat pa je tičal med ostalimi kot pregraja šesti na desni strani. Matičnikov je bilo šest z dvodnevniimi žrkami, jajčk in matice pa nikjer. To sta bila vedno moja najboljša panja. Da bi dobila od njiju čim več matic, sem vse sate z matičniki porazdelila med narejene roje, katerim sem poprej odvzela matice, in jih porabila pri drugih panjih. (Tudi panj št. 4 in št. 13 sta dobila sprašeni matice.) Matičniki iz obeh panjev so se zvalili isti dan. Torej so bili vsi iste starosti. Ostalo pa je nereseno vprašanje, kaj je prišlo te muhe muhaste, da so mi jo zopet tako zagodle. Panja nista prelegala. V tem primeru bi bili stari matice še v panjih. Tudi rojiti nista nameravala. V tem primeru bi bili matičniki različne starosti. Panjev nisem že dalje časa pregledala. Zato je bilo vsako ponesečenje matic izključeno. Ali je bila temu kriva deževna doba? Preslaba paša? Ali sta bila kriva nova sata, ki sta bila med drugimi kot nekaka pregraja? Zakaj se ni kaj takega zgodilo pri drugih panjih, ki so imeli ravno tako nove sate? Kdo od čebelarke bratovščine bi mi zadevo pojasnil? — Savinjska.

2. Čudna izprememba. Panj št. 9 je dobil jeseni 1947 novo mlado matico iz roja »narejenca«. Roj ni kazal pri pregledih nobene srditosti. Družina v panju št. 9 je bila prav tako krotka in mirna, kot so bile vedno krotke in mirne vse ostale družine.

Spomladi pri prvem pregledu pa je panj št. 9 pokazal tako podivjanost, kot jo le redkokdaj naletimo pri naši krotki sivki. Preden se mi je posrečilo dobiti sat iz panja, me je že pičilo najmanj ducat čebel. Vsa pomirjevalna sredstva so bila popolnoma brezuspešna. Preden je bil pregled končan, mi je bilo pošteno vroče.

To neprijetno spomladansko srečanje s čebelami me ni prav nič razburilo, ker sem mislila, da je nastalo zaradi dolgega odmora med zimskim počitkom. Ker se je pa ta »vižak« ponavljala in še celo stopnjevala pri drugem in tretjem pregledu (prestavljanju), sem matico takoj obsodila na smrt. Čez eno uro po odvzemu matice sem mu pridružila tri sate zalege z novo matico in čebelami vred iz medišča panja št. 6. Zmečkala sem dva stroka česna ter ju vrgla v panj. Panj sem pustila deset dni popolnoma v miru. Čez deset dni sem ga pregledala. Čebelice so bile krotke in mirne, matica je v redu zalegala.

Da sem se takoj odločila za odstranitev matice, ni nič čudnega. Iz izkušenj vem, da se čebele pri isti matici nikoli ne poboljšajo. Še slabše je potomstvo, ako si po odvzemu matice čebele vzgojijo novo iz iste zalege.

Kakor vse kaže, leži krivda za podivjanost na matici. Toda zakaj? Na to vprašanje že dvajset let zaman iščem odgovora. Ta dogodek je še povečal mojo radovednost.

Roj je bil narejen 6. junija s štiriletno matico, ki je v prvotnem panju prelegla. V roju je prelegla drugič. Čebele pri njeni sestri so mirne in krotke. Krotke in mirne so bile ves čas tudi ta. Odkod izvira potem ta nenavadna podivjanost čebel? Ali morda od trota pri obhoji? Cas izleta, čas obhoje? Kdo bi utešil mojo radovednost? — Savinjska.

O S M R T N I C E

KOŠMERL VINKO

V nedeljo 2. januarja 1949 se je na lovu smrtno ponesrečil s puško referent za čebelarstvo pri ministrstvu za kmetijstvo tov. Košmerl Vinko. Za njim žaluje razen žene s štirimi otroki, od katerih je eden komaj sedem tednov star, tudi Čebelarstva zadruga, ki je z njim izgubila člana izvršnega odbora in vnetega sodelavca. Zadrugi je kumoval ob njenem rojstvu, ji pomagal prebroditi začetne težave, jo podpiral pri nadaljnjem delu in ji stal ob strani tudi pri njeni zadnji reorganizaciji. Prav zaradi njegove smrti se reorganizacija še ni izvršila, kajti njena izvedba je bila po sporazumu med Republiško zvezo kmetijskih zadrug in Ministrstvom za kmetijstvo poverjena njemu.

V času njegovega sodelovanja je v povezavi s kmetijskim ministrstvom skušala zadruga rešiti celo vrsto perečih čebelarskih problemov. Nekatere je kljub raznim oviram, ki so se ji postavljale po robu, tudi kolikor toliko zadovoljivo rešila. Takoj po osvoboditvi so bili v Ljubljani položeni temelji mizarški delavnici, ki se je kasneje po odkupu Gromove delavnice na Vrhniki združila s to v prvo večje strojno podjetje za izdelavo panjev in drugih čebelarskih potrebščin. Na njegovo pobudo je dalo kmetijsko ministrstvo večjo vsoto denarja za osnovanje in razširjenje čebelarskih plemenitih postaj, ki so že v svoji začetni fazi pokazale izredno lepe uspehe. Nadalje je sodeloval pri organizaciji čebelarske obveščevalne službe, novi razporeditvi aidovih pasišč in kolektivnem prevažanju čebel v pašo na večje razdalje. Neprecenljive zasluge si je pridobil pri ustanavljanju in vodstvu čebelarstev na državnih posestvih kakor tudi pri izobraževanju za to potrebnega kadra. Znal je zbrati okoli sebe mlade, sposobne ljudi in jih navdušiti za nove naloge, pred katerimi stoji danes državni čebelarski sektor. Nikdar se ni ustrašil naporov, neštetihih potov in zaprek, ki so se često pojavljale. Ves čas si je prizadeval, da bi dobili Slovenci čebelarski znanstveni zavod, ki bi edini mogel povezati teorijo s prakso ter tako postaviti naše čebelarstvo na sodobne znanstvene osnove. Dosegel je i pri zadrugi i pri ministrstvu za kmetijstvo razumevanje in gmotno podporo za to ustanovo. Upajmo, da se zaradi njegove smrti ustanovitev tako važne čebelarske institucije ni spet zavlekla v nedogled.

Košmerl Vinko se je rodil leta 1903. na Vrhniki kot sin siromašnega podeželskega obrtnika. Po dovršitvi osnovne in nižje srednje šole se je vpisal na učiteljsko, ga z uspehom dokončal in se nato posvetil učiteljskemu poklicu. Služboval je v raznih krajih Slovenije, nazadnje v Zagorju ob Savi in v Vinjem vrhu v Beli Krajini. Po okupaciji Jugoslavije se je takoj spočetka pridružil narodnemu osvobodilnemu gibanju ter mu ostal zvest do svoje prezgodnje smrti. Kmalu po osvoboditvi je postal referent za čebelarstvo pri Ministrstvu za kmetijstvo LRS. Ministrstvo za kmetijstvo, naša zadruga in vsi čebelarji, ki so ga poznali, bodo težko pogrešali marljivega delavca in požrtvovalnega tovariša. Njegovi družini izrekamo iskreno sožalje. Ohranili ga bomo v najlepšem spominu.

MALI KRUK

Letošnja zima. Letos se nimamo kaj pritoževati proti zimi. Ob prehodu iz poletja v zimo in vse do danes je prevladovalo lepo in suho vreme, brez posebnega mraza. Temperatura se je v decembru in sedaj v januarju gibala med najmanj -8° in največ $+12^{\circ}$ Celzija. Snega je bilo kaj malo. V ljubljanski kotlini ga je padlo kakih 15 cm in še ta je zaradi visoke temperature skopnel v petih dneh. V višjih legah je sneg še ostal, vendar ga ni nikjer preveč.

Čebele so se letošnje jesen zelo pozno stisnile v zimsko gručo. Celo 5. januarja t. l. so se okoli 14. ure popoldne dobro prašile in trebile. Zazimljenje na hojevem medu jim letošnje zimo gotovo ne bi škodovalo, ker so v začetku decembra in še kasneje imele možnost izleta in trebljenja. Mlade matice so v posameznih družinah zelo dolgo zalegale; nekatere z zaleganjem niti prenehale niso in še sedaj zalegajo.

6. januarja t. l. je prišel k meni neki čebelar, prinesel s seboj kaka 2 dm² lansko leto izdelanega sata in mi rekel, naj si ga ogledam. Ko sem prijel sat v roke, sem takoj opazil, da je na obeh straneh zaležen. Zalega je bila zelo različne starosti. Vprašal sem ga, kje je v tem letnem času dobil sat s tako različno čebeljo zalego. Odgovoril mi je, da zaradi pomanjkanja časa ni mogel pravočasno zazimiti čebel. To delo je opravil šele 5. januarja, ko je bil tako topel dan, da so se čebele pred čebelnjakom prašile in trebile. Ob tej priliki je tudi zamenjal nekaj praznih satov z medenimi. Pri tem pa je bil tako neroden, da se mu je neki slabo zažičen in zaležen sat pretrgal. Ugotovil je, da so imele družine 1—2 sata zalege. Ko sem imel omenjeni kos sata v roki, sem takoj uvidel, da matica sploh ni prekinila z zaleganjem. Tam, kjer je bil sat prelomljen, je bil kolobar pokrite in toliko godne zalege, da so čebele skozi pregriznjene pokrovce že lezle iz celice. Znotraj tega kolobarja so bile žrke tik pred tem, da jih čebele pokrijejo, prav v sredini pa so bile celice z eno do trodnevnimi jajčeci.

Kaj naj sklepamo iz tega? Mlada matica je kljub zimi zaradi toplega vremena brez prestanka zalegala. Posledica bo, da bo ta družina, ako bo vreme še

naprej tako toplo, svojo že itak pičlo zalogo medu kaj kmalu porabila in da ji bo verjetno že konec marca zmanjkalo hrane. Na drugi strani pa je vprašanje, kaj bo, če se vreme spremeni in če nastopi mrz, da se bodo morale čebele stisniti v gručo. V tem primeru bo zalega gotovo poginila.

Menjajoče se vreme, vreme, ki koleba med mrzlimi in toplimi dnevi, ni ugodno za čebele. Posebno ne za družine z mladimi maticami. Zatišna lega čebelnjaka lahko njih položaj še poslabša. V taki zimi, kot jo imamo letos, je pač vse narobe. Zato pa jim je treba posvečati tem večjo pozornost. V marcu in aprilu naj jih čebelarji stalno nadzorujejo, da jim ne bodo tik pred prvo spomladansko pašo od glada pomrle. To velja zlasti za tiste, ki jeseni niso združevali in so zazimili družine z nezadostnimi zalogami hrane. F. C.

Resa v Zasavju. Vzhodno od postaje Zagorje ob Savi je soteska Sklendrovec, izhodna izletna točka za naš Kum. Griči in holmi, ki se dvigajo na obeh straneh soteske, so več kilometrov daleč poraščeni z reso. Le tu in tam sameva kako drevo, vmes pa se bohota nizko grmičevje. To je pravi raj za čebele. Z reso poraščeni obronki pogorja jim nudijo kako pomlad toliko nektarja, da ga ne morejo popolnoma izkoristiti. Na žalost pa so taka leta dokaj redka. Čebelarim že preko četrto stoletja, a pomnim le nekaj dobrih donosov z rese. V izobilju je resa medila v letih 1927, 1952, 1958 in 1940. Tedaj smo morali čebelarji že sredi marca odpreti medišča, da smo napravili v panjih prostor za odlaganje nektarja. Konec marca so bila medišča po večini nabit polna medu, tako da smo morali točiti še pred rojenjem. Tukajšnji čebelarji imajo roje po navadi že sredi maja. — Letos opazujem razvoj rese in upam, da se bo spet izkazala, ako ne bodo seveda mrzli vetrovi prekrizali mojih računov. — Verbajns Jože.

Tudi iz prakse. V lanskem letniku Slov. čebelarja piše tov. Zunko pod naslovom »Iz prakse«, da izmetavanje kapič (pokrovci zalege) ni vselej znamenje rojenja. Ker je izmetavanje kapič pri starih kranjčarjih veljalo za popolnoma

zanesljivo znamenje pripravljajočega se roja, se mi zdi potrebno spregovoriti o tem nekaj besed. V kranjcu je prostornina povsem drugačna (manjša) kakor v AZ-panju. Kranjci je bil kar hitro poln zalege, obnožine in medu. Povsem razumljivo je, da je mlada matica ob času dobre paše namah izrabila vso razpoložljivo prazno satovje, ga zalegla s čebeljimi jajčeci in nazadnje prešla k zaleganju trotovske celice. Ker matica ni mogla več zalegati zaradi pomanjkanja prostora, je končno zalegla še nastavljenno matičnico. Čebele so pridno krmile ličinke v matičnikih, medtem pa so se pričeli polegati prvi troti. Odpadajoče kapice so nosile čebele zjutraj iz panja, pa so mnoge izmed njih obležale na bradah v opomin čebelarju, naj bo pazljiv. Ker v kranjcu čebelar ni brskal in ni delal zmede med zalego s prestavljanjem, je šlo vse po naravni poti. Roj se je ob danem znaku res dvignil. Torej je bilo znamenje sigurno. Danes pa čebelar prestavlja zalego sem in tja, dodaja nove prazne sate, s tem pa tudi nekako spreminja naravna pravila. No, deloma pa so le v veljavi tudi pri čebelah v AZ-panjih. Za dokaz tale primer:

Lani so v bližini mojega čebelnjaka postavljali nov kozolec. Med tesarji je bil tudi čebelar, ki so ga moje čebele zelo zanimale. Vsako jutro jih je prišel pogledat. Ko pridem neki dan konec aprila k čebelam (od čebelnjaka sem oddaljen kake 4 km), me začne prepračevati, da bodo štirje AZ-panji rojili, ker je našel že več juter zapored pri njih polno kopic pred žrelom. Jaz sem se mu smejal, a on je trdil svoje. Čez nekaj dni, ko sem bil odsoten, so res vsi omenjeni štirje AZ-panji rojili. Torej ga izmetavanje pokrovcev le ni prevarilo.

Janez Gosposvetski

Ne pozabimo! Minulo leto je bilo izredno deževno in hladno. Zato je bila v vsej Sloveniji slaba paša. Pomlad ni dala ne medu ne rojev, poletje razen tam, kjer je medila hoja, tudi nič in nazadnje je prišel še tretji nič: ajda. Bilo je je dosti posejane in ob cvetju je bilo lepo vreme, vendar ji zaradi preobilne moče zemlja ni nudila tiste toplote, ki ji je potrebna za medenje.

Jasno je bilo, da bo zaradi tega treba skrbiti število plemenjakov najmanj za polovico. Le tako bi bilo mogoče dobiti za ostale družine skromno zimsko zalogo. Za sladkor ni bilo dosti upanja in če bi ga dobili, bi bilo že prepozno za jesensko pitanje, ki mora biti zaključeno

no vsaj v prvi polovici oktobra. Čebelarška zadruga je storila, kar je mogla in tudi obljubila, da ga bomo dobili. To je marsikaterega čebelarja zapeljalo, da je pustil več družin čez zimo, kakor bi smel. Čas je tekel, sladkorja pa ni bilo in marsikatera družina ni imela niti polovične zimske zaloge, ko je nastopil zimski počitek. Kaj bo s takimi družinami, si lahko vsak sam misli. Že tako je letos zaradi mile zime poraba hrane večja kot druga leta, ko so prezimovale ob polni skledi in v zmernem mrazu. Žalosten bo letos prvi spomladanski pregled pri čebelarjih, pri katerih niso dobile družine jeseni nobene pomoči. Lakota bo opravila svoje.

Že decembra, ko so imeli čebelarji v višjih legah sončne in izletne dneve, so družine umirale. Sam sem slišal čebelarja, ki je tožil tovarišu, da je zadnji hip rešil družino pred smrtjo. To je bilo v začetku decembra, a sedaj smo sredi januarja, ko je poraba medu zaradi zaleganja vsak dan večja.

Ko bomo imeli prve tople dneve in bodo čebele letele, preglejmo vse družine! Ako bi jim primanjkovalo hrane, jim jo skušajmo na kakršen koli način dodati. Kar je preživelo do sedaj, skušajmo za vsako ceno ohraniti še naprej. Res je težko za denar, vendar pravi čebelar se ne bo pomišljal, ako je na tehtnici življenje njegovih čebel. Denar za sladkor bo že kje staknil. Rajši bo pil sam in vsa njegova družina grenko kavo, samo da bo rešil čebele. Saj ve, da niso same krive, ako niso dosti nabrale. Ve, da mu bodo ob dobri letini stotero povrnile vse stroške, ki jih ima letos z njimi.

Zaupanje v prihodnost je tista gonilna sila, ki drži stotine slovenskih čebelarjev pokoncu, da ne omagajo pod šibo slabe letine. Virmašan.

Prepih je čebelam zoprn. To je splošno znana, čeprav včasih premalo upoštevana čebelarška resnica. Na krajih, koder vlada prepah, za čebele ni pravega mesta. Niti cvetje na takšnem kraju ne medu, če sploh še uspeva; tam nikoli ne bodo cvele »mrokrocetoče rožce« čebelarške poezije, ampak bo le trda borba za goli obstanek. Prepah močno vpliva tudi na samo razpoloženje čebel, čeprav ne v vseh primerih enako. O zanimivi takšni razliki mi je nedavno pravil čebelar, čigar čebelnjak je precej izpostavljen vetrovom, zlasti »krivec« od severne strani, ki preko polhograjskih hribov piha med »morostarje«, in vzhod-

niku, ki se z rakitniške planote za Krimom spušča na barjansko ravnino. Krajenci, kočani in ostali prebivalci obrobni barjanskih vasic med Preserjem in Borovnicu mu pravijo »rakiška burja«. Omenjeni čebelar v začetku svojega čebelarjenja na vetrove ni posebno pazil, saj je kot vsak začetnik imel drugih čebelarskih skrbi dovolj. Le čudno se mu je zdelo, da je kak dan pri čebelah naletel na izredno razdraženost. Komaj je odprl panj, že so se vsule njegove ljube čebelite kot sršeni vanj, da jih je bil takoj ves živ. Če je hotel nameravati delo opraviti, je moral hočeš nočeš dopustiti, da so ga živalce obdelavale po vseh predpisih čebelarskega bontona, ali pa delo odložiti. Iste družine so bile ob drugi priliki krotke kot ovčice, da je lahko počenjal z njimi, kar je hotel, ne da bi ga ena sama čebela picila. Kot pravi »morostar« je Vadnjalov Polde polagoma le »pogruental«, kaj je krivo različnemu vedenju čebel: veter oziroma prepil! Če je ob severnem, slabšem ali močnejšem vetru odprl panj, je veter silil v panj od zadaj, žival je bila tedaj pohlevna in krotka, kakor ob brezvetrju. Če pa je pihal vzhodnik, je v panju nastal prepil od nasprotni strani, od žrela, in žival je bila tedaj vedno sitna in naježena; kar završalo je v panju in ni bilo miru, dokler panja ni zopet zaprl. Naš čebelar je iz tega napravil edino primeren zaključek in se po njem ravnal, zlasti potem, ko so mu čebelji piki pregnali iz kosti zadnje ostanke hudega revmatizma: kadar piha vzhodnik, pušča čebele v miru.

Vadnjalov Polde ima gotovo še več takihle majhnih čebelarskih spoznanj za bregom; vsaj tako nekako je med pogovorom namignil. Obljubil je, da jih bo kar sam povedal v »Čebelarju«. Naj se le oglasi! A kmalu! Saj mu ne bo treba predolgo čakati na objavo, kajti pred vrati Čebelarjevega urednika ni takega navala in gneče kakor, recimo, pred blagajno v kinu. Deel

Učinek DDT na čebele. Preparat DDT, ki so ga začeli med vojno izdelovati na veliko, uporabljajo v vedno večjih množinah v boju proti insektom. V mnogih državah se čebelarji upravičeno pritožujejo, kako jim DDT uničuje čebele, kadar bero na sadnem drevju ter poljskih in vrtnih kulturah, pobrizganih o nepravem času s tem, za žuželke najstrašnejšim strupom. Nad njegovo uporabo zahtevajo državno nadzorstvo.

V letošnjem Bee World poroča nekdo, kako se je roj usedel na streho, poprašeno z DDT. Čebele se niso združile v grozd, ampak so samo lezle okoli manjše gručice, v kateri je bila matica. Takoj so v bližini namestili prestrezalnik, prinesli vanj matico z nekaj čebelami in ga pustili tamkaj, da bi se vanj naložile še ostale čebele. Toda nobena ne ni do večera več zatekla v prestrezalnik. Na večer so matico odnesli v stanovanje, kjer pa je že čez eno minuto poginila z zadnjimi čebelami vred.

Čebelji strup. Poročila o množini čebeljih pikov, ki jih človek prenese, so navadno pretirana. Po svoji kemični sestavi je čebelji strup zelo soroden kačjemu strupu, ki tudi ni pri vseh kačah enak. Razlike v učinku pri kačjem piku so zelo odvisne od koncentracije in množine strupa in ne samo od kemičnih posebnosti posameznih vrst. Laboratorijski poizkusi so dokazali, da množina strupa 430 čebel ustreza enkratnemu piku klopotiče. Torej mora biti okoli 500 čebeljih pikov smrtna doza za odraslega človeka.

O prašilčkih. Pogostne so pritožbe, da prašilčki slabo prezimijo. Zlasti prašilčki na tri sate naj bi bili občutljivi. Sedaj se pa spomnite, kje ste navadno videli stati take panjičke. Ali ne na kraju, ob steni in največkrat v spodnji vrsti? Tja prašilček ne spada! So mar naši starši rinili otroke na rob postelje? Otrok je ležal (marsikje je še danes tako) na sredi med njimi ali drugimi odraslimi, da ga ni zeblo. Če hočemo, da nam bo prašilček dobro prezimil, ga moramo imeti v drugi vrsti, pa ne na kraju. Stati mora med dvema močnima družinama, da ga grejeta. Tam se bo dobro počutil tudi trosatar; saj bo dobival toploto z vseh štirih strani. Če nimamo matičnjaka, morajo biti prašilčki na par. Potem jih laže namestimo na opisani način. Žunko.

Okuženi panji postanejo zopet uporabni, če jih ožgemo s spajalko. Ker pa je danes spajalko težko dobiti, predlaga v dunajskem »Bienenratru« neki čebelar tale postopek: Na les vlijemo nekoliko gorilnega špirta in ga takoj nato prižgemo. Plamen je tako močan, da zamori vse bolezenske klice. Postopoma ožgemo na ta način ves panj, zlasti znotraj. Paziti je treba seveda pri tem, da se les ne vname. Če bi podlaga začela goreti ali tleti, zadržimo ogenj s kakoj cunjico.

NAŠA ORGANIZACIJA

ODGOVOR ČEBELARSKI DRUŽINI V SENOŽETIH

Odbor Ljubljanske čebelarke družine se čudi, da je na njegov dopis odgovorila družina in da ni našla niti besedice, s katero bi obsodila surovo uničevanje združnega čebelnjaka. Namesto da bi pomagala izslediti zločinca, pa tako rekoč zagovarja njegovo dejanje. Ne bi se smela tako spozabiti. Prav tako je obsojanja vredno, da se zadira v male čebelarje — »tuje bogataše«. Vse prej kakor tovariško je, če nas imenuje tuje in nas primerja z okupatorji in fašisti. Tako pojmovanje ni prav nič sodobno. Zato ga energično zavračamo.

Družina pravi: Tujega nočemo, svojega ne damo! Kaj tujega smo pa ponujali njenim članom in česa svojega ne dajo, oziroma kaj njihovega smo hoteli mi? Ali pase na primer naš ljubi sosed svoje nebogljenke na »svojem«? Po drugi strani ni lepo, da senožeški čebelarji svojim sovaščanom nečebelarjem ne privoščijo skromnega zaslužka, ki ga dobijo od prevaževalcev, da jim čuvajo čebele, kar je, kakor je videti, zelo potrebno.

Poleg tega Ljubljančani v predaprilski Jugoslaviji še nismo prevažali v Senožeti. Šele predlanskim smo napolnili svoj čebelnjak, lani pa smo hoteli domačinom, ali pravilneje rečeno, razburjajočemu se sosedu na ljubo polovico čebelnjaka prestaviti, a so nam neznani hudobneži to preprečili s tem, da so razbili pol strehe. Ne bodimo otroci in ne slepomišimo! Menda vendar nismo sami poškodovali čebelnjaka! Kdo je imel interes na njem? Prav gotovo ne nečebelarji, med čebelarji tudi ne tisti, ki so oddaljeni, in tudi tisti ne, ki se niso razburjali in niso pretili. Določno žalibog nismo mogli ugotoviti in imenovati storilca, ker ne vemo zanj. Čudno se nam torej zdi, zakaj navaja družina nekega v narodno-osvobodilni borbi prekaljenega človeka; mi ne vemo, koga misli in ga torej nismo mogli imenovati lopova. Tudi ne moremo verjeti, da bi se v narodno-osvobodilni borbi prekaljen človek mogel tako spozabiti nad imovino, ki ni njegova.

Lani so trije člani ljubljanske družine imeli v čebelnjaku samo spomladi 43 panjev, kar gotovo ni preveč glede na tamkajšnjo dobro spomladansko pašo, ki je tistih pet sosedovih čebeljih družin ne more docela izkoristiti. Pa je bilo toliko razburjenja! Čudno je, da se ni nihče razburjal, ko je lani neki čebelar, ki pa ni bil Ljubljančan, postavil 70—80 družin v neposredno bližino našega čebelnjaka; v večji razdalji pa je bilo še več skupin »tujih« panjev.

Pa kje so tisti senožeški čebelarji, ki so izgubili 121 družin? Minuli dve leti smo imeli le enega čebelarja s kakimi petimi panji v naši bližini. Naših 43 panjev predstavlja torej tistega grešnega kozla, ki mora nase vzeti vse grehe bližnje in daljnje okolice v sedanosti, preteklosti in morda še v bodočnosti. Če je zaradi pripeljanih 43 panjev padlo 121 domačih družin, moramo pa že reči, da domači čebelarji niso napredni. Kakšne pojme imajo o čebelarstvu, kako nazadnjaško je usmerjen celo odbor čebelarke družine, kaže tole mesto v dopisu: »Zalostno je videti, kako tuje čebele brezskrbno letajo po cvetju, dočim morajo biti naše priprte, če hočejo sploh ostati pri življenju. Da nam ne nosijo medu, jim ne moremo zameriti, ko pa tuje kot okupator zasedajo pasišča. Saj so morale zgubiti veselje do dela, ko so spoznale, da je ves trud zaman.« Kaj takega še nismo čitali v resnem čebelarskem listu in se čudimo uredniku, da je to priobčil.*

Dejstvo je, da danes ne moreš čebelariti, kakor si nekdanj. Moraš biti napreden, če hočeš doseči kaj uspeha. Čebelam ne smeš jemati sproti vsako kaptjico medu, moraš jim tudi dati, če so potrebne, kajti skrbeti moraš, da so družine močne. Potem ti bodo nabrale medu in se bodo znale tudi uspešno braniti, če bo potrebno.

* Dopis je bil polemičnega, ne pa strokovnega značaja. Prav zaradi tega ga je bilo treba objaviti v celoti. Sicer pa je itak izšel v organizacijskem in ne v strokovnem delu lista. Zaletavanje v urednika zaradi objave neokrnjenega dopisa je prav tako malo umestno kakor jadikovanje nad brezposelnostjo domačih čebel v citiranem odstavku. Uredniku bi preostalo kvečjemu še to, da bi vrgel dopis v koš, toda vprašanje je, če bi bil tak postopek demokratičen. — Uredništvo.

Slabičev ni škoda, če padejo. Smelo trdimo, da padca 121 družin niso bili krivi prevaževalci, ampak nazadnjaški domači čebelarji. Poboljšajo naj se, pa ne bo takih pritožb.

Cudno je, da so na pasiščih vedno pripeljane čebele tiste, ki ropajo in morijo, ne pa domače, ki že poznajo vsako medovito rastlino v svoji okolici in so že vletene. Tu vsekakor nekaj ni v redu. Vsepovsod, tudi v Rusiji, se v čebelarstvu danes poudarja ogromna važnost prevažanja, da se čim bolj izkoristijo darovi narave in da se oplodi čim več cvetov naših kulturnih rastlin.

Nočemo pa kljub vsemu trditi, da prevaževalci včasih ne greše, toda ljubljanska podružnica ni storila nikakega greha. Zato je vsa odurna gonja proti njej neupravičena, netovariška in grda. To je naša končna beseda.

ZAPISNIK

o sestanku sotrudnikov Slov. čebelarja, ki se je vršil 9. januarja 1949
v prostorih Čebelarke zadruge

Vabilu na sestanek se je odzvalo 18 sotrudnikov iz vseh krajev Slovenije. Ob 10. uri ga je otvoril predsednik zadruge tov. Cvetko s pozdravnim nagovorom, v katerem je poudaril, da je naše strokovno glasilo ogledalo delovanja zadruge. Zato mu moramo posvetiti največjo pozornost. Poskrbeti moramo, da ga bo članstvo redno prejemale in da ga bo tudi vsebinsko zadovoljevalo. Pri tem se ne smemo zanašati na tujo pomoč, temveč mu moramo samoiniciativno utirati pot k večjemu napredku. Nato je pozval urednika tov. Rojca, da poda svoje poročilo.

Tov. Rojec je v obširnem referatu pojasnil vse momente, ki so od zadnje sotrudniške konference v decembru 1946 pa do danes vplivali na urejanje in izhajanje našega glasila. Na tej konferenci so se sotrudniki obvezali, da bodo list podprli z določenim številom člankov. Svojim obljubam so ostali zvesti in tako se je zgodilo, da v letu 1947 skoraj ni bilo zadrege zaradi člankov. Prve ovire so se pojavile v začetku leta 1948, ko bi morala iziti slavnostna številka ob priliki 50letnice Slov. čebelarja, še bolj pa proti koncu, ko zadnje številke zaradi pomanjkanja gradiva sploh niso mogle iziti. Da oživi sotrudniško delo in pomore listu iz nastale krize, je zadruga sklicala današnji sestanek.

Letnik 1947 je izšel na 352 straneh. Snov je bila zlasti od srede leta dalje porazdeljena v zaokroženih enotah na posamezne številke. Nekaj enotnosti kaže že 4. številka s članki o posledicah hude zime 1946/47. Dvojna 5.—6. številka je bila posvečena rojenju in deloma vzreji matic. 7., 8. in 9. številka so ohranjavale naše pašne razmere in prinesle opise nekaterih najvažnejših medovitih rastlin. 10. številka se je bavila s preuredbo AŽ-panja za daljše prevoze, 11. s prevozniki vprašanji v splošnem, 12. pa s pridobivanjem voska, obnovo satja in izdelovanjem satnic. Mnogo pozornosti je vzbudil prevod Geinitzove razprave o hoji in smreki kot izvorih medu. Skupno je sodelovalo 42 pisateljev s 74 originalnimi prispevki in 4 prevodi. Največ člankov je napisal tov. Bezljaj.

V letu 1948. list ni izpremenil svoje oblike, enotnosti v urejevanju pa ni bilo mogoče več doseči. Dvojni številki 1.—2. in 3.—4. sta izšli šele v aprilu hitro druga za drugo. 5. številko je pripravil za tisk uredniški odbor, 6. in nadaljnje številke pa zopet prejšnji urednik. Letnik obsega 528 strani. V njem je zastopanih 43 pisateljev s 64 članki. Med temi je 5 prevodov in 1 ponatis iz »Proteusa«. Najbolj zvest sodelavec je bil tudi v tem letu dr. Bezljaj, razen njega pa izstopajo predvsem kvantitativno še tovariša Debevec in Zunko ter tovarišica Savinjska.

V letih 1947 in 1948 se je tiskal list v 7000 izvodih. Večje naklade zaradi pomanjkanja papirja ni bilo mogoče doseči. V tekočem letu bo treba naklado najbrž znižati ali pa skrčiti obseg posameznih števil. Po nalogu direktcije za grafično umetnost smemo porabiti za vseh 12 števil le 3000 kg srednjefinega papirja. V tej količini je vračunan tudi papir za ovitek.

Naročnina je znašala zadnje leto 75 din za člane zadruge, 100 din za nečlane. Po sklepu ene izmed poslednjih sej izvršnega odbora bo ostala v tekočem letu neizpremenjena. Odbor je tudi zvišal honorarje in na željo sedanjega urednika poveril urejanje kolektivno petih sotrudnikov.

Po poročilu tov. Rojca se je razvila živahna debata. Med prvimi se je oglasil k besedi prejšnji dolgoletni urednik Slov. čebelarja tov. Bukovec in prikazal te-

žavno stališče, ki ga ima urednik glede na zahteve članstva in glede na zahteve izvršnega odbora. Prvi kakor drugi si laste nadzorstvo nad njegovim delom in terjajo od njega naravnost nemogoče stvari. Tako ravnanje moralno tlačí urednika in mu jemlje veselje do dela. Kar se tiče obsega lista, je morda sedanji urednik posegel nekoliko previsoko. Sotrudnikov Slov. čebelar nikoli ni imel mnogo, s smrtjo nekaterih starejših članov zadruga pa se je njih število še znižalo. Ta upad je bil tem bolj občuten, ker ni bilo nadomestila iz vrst mlajše generacije. Končno so odbijali od sodelovanja pri listu tudi dosedanji nizki honorarji. Zato ni nič čudnega, da je Slov. čebelar zašel v krizo, iz katere ga bo mogoče spraviti le z največjim naporom.

Tov. Sokol je priporočil uredniku, naj bi si pridobil dopisnike zlasti med podeželskimi praktiki, tov. Bezljaj pa je bil mnenja, da bi bilo treba pritegniti k sodelovanju tudi prirodoslovce z univerzitetno naobrazbo. Pridobiti jih bo seveda mogoče le tedaj, če bodo članki vsaj toliko dobro plačani, kot so pri drugih strokovnih listih.

Tov. Rome je vprašal, kaj je z našo strokovno knjižnico. Knjige so podlaga za pisanje člankov, toda če si jih hočeš pri zadrugi izposoditi, te navadno odpravijo z izgovorom, da knjižnica še ni urejena. Izvršni odbor naj poskrbi, da začne čimprej redno poslovati.

Tov. Peternel je primerjal naše glasilo s čebelarskimi listi iz inozemstva in ugotovil, da prav nič za njimi ne zaostaja, da nekatere po opremi in vsebini celo prekaša. Potruditi se moramo, da ostane še nadalje samostojno in vsaj na taki višini, kot je sedaj. Fuzija s kakim sorodnim strokovnim listom, o kateri se zadnji čas šušlja, bi njegovo vrednost znatno znižala. Da bi mu pomogli iz zagate, v katero je zašlo, bi bilo prav, da bi se tudi na današnjem sestanku izjavili udeleženci, s kolikimi njihovimi članki lahko računa uredništvo v novem letu.

Na ta predlog tov. Peternela se je 16 sotrudnikov obvezalo, da bodo do konca leta napisali 41 člankov. Urejena je bila tudi izmenjava inozemskih čebelarskih listov. Nemške liste bo vsakokrat pregledal in o v njih objavljenih izsledkih poročal v našem glasilu to. Bukovec. Francoške liste bo proučil tov. Peternel, italijanske tov. Martelanc, angleške tov. Senegačnik, slovanske pa tov. Bezljaj.

Po predlogu tov. Rojca, naj bi za pretekli dve leti podelil izvršni odbor sotrudniške nagrade izven običajnih honorarjev naslednjim tovarišem: Bezljaju 2000 din, Debevcu 1500 din, Žunku in Savinjski pa po 1000 din. Predlog je bil soglasno sprejet.

Nadalje je bil govor o osmrtnicah. Daljše osmrtnice naj bi list prinašal le o vidnejših čebelarjih, o drugih pa le kratka obvestila, da so umrli.

V teku debate so se sotrudniki dotaknili še nekaterih manj važnih vprašanj. Po izčrpanem dnevnem redu je predsednik zadruga z bodrilnim poslovilnim govorom zaključil uspelo konferenco ob 13. uri.

DELOVANJE IZVRŠNEGA ODBORA ČEBELARSKE ZADRUGE

9. seja dne 14. jan. 1949. Po otvoritvi seje pozove tov. predsednik s primernim nagovorom navzoče odbornike, da počastijo spomin pok. tov. Košmerlja, referenta za čebelarstvo pri ministrstvu za kmetijstvo I.R.S., in da se v znak sožalja dvignejo s sedežev.

Nagrade, ki naj bi se v bodoče delile sotrudnikom »Slovenskega čebelarja« poleg že določenega honorarja, mora predhodno odobriti upravni odbor. Tovariši Cvetko, Arko in Jeltnikar so se sestali in posvetovali o novi najemni pogodbi, ki jo je treba skleniti s tov. Tavčarjem zaradi mizarske delavnice. Sklenili so, da naj gre tov. Jeltnikar v Kreplje in uvede tamkaj isto poslovanje, kakor je na Vrhniku. Delavci in tov. Tavčar naj prejemajo plačo po učinku dela, to se pravi od izdelanega blaga.

Na sestanku sotrudnikov »Slovenskega čebelarja« je bilo navzočih 17 dopisnikov. Obvezali so se, da bodo pridno sodelovali pri listu in ga skušali obdržati na dosedanji višini. Na predlog tov. Miheliča smo sklenili, da mora urednik vsak polemičen članek pred objavo predložiti odboru v pregled.

Na nedeljo 16. jan. 1949 smo sklicali sestanek vzrejevalcev matic. Čebelarski podružnici v Ljubljani bomo odgovorili, da brez občnega zbora ne more izvesti likvidacije, zlasti ne, ker ni dobila od nas naloga, da naj jo izvede.

Odpoved službe tov. Angele Rebolj smo vzeli na znanje. Služba ji preneha v roku, ki ga določa zakon. Biagajno v trgovini bo prevzela namesto Rebolj Angele tov. Komočar Marija.

Naša zadruga letos ne bo naredila popisa čebelarstva, ker bo to izvršil državni statistični urad. Hlode, ki smo jih kupili za rezanje desk za panje, bomo prepeljali na žago v Postojno in Ajdovščino z avtomobilom RZKZ. Uredili smo delo in prejeme delavcem v satnišnici. Kdor bo prevzel nadzorstvo nad satnišnico, bo prejel od časa do časa poleg svoje plače še din 150.— nagrade. Ako ne bo združkov, bomo tudi iz drugih republiških edinic sprejemali vosek za predelavo v satnice. Tovariša Zupanca iz Hamborna v Nemčiji bomo naprosili, da nam preskrbi nov stroj za izdelovanje satnic.

V zadrugo smo sprejeli nove člane od št. 7008 pa do 7014. Tov. Gromu Ignacu, višjemu obratovodju mizarske delavnice na Vrhniki, smo odobrili din 5000.— nagrade. Zvišali smo plačo tov. Mudlak Mariji in Bole Mariji, vsaki za din 300.— mesečno.

ZADRUŽNI VESTNIK

Občni zbori

Pozivamo vse čebelarске podružnice in družine, da skličejo tudi letos svoje občne zборе, kakor so to delale druga leta. Delo na čebelarškem polju ne sme nikjer zastati. V primeru, da bi prišlo do kakšnih sprememb, bomo čebelarске podružnice in družine o tem pravočasno obvestili in jim dali potrebna navodila za nadaljnje ravnanje.

Naročnina za »Slov. čebelarja«

12. številki »Slov. čebelarja« za leto 1948 smo priložili poziv vsem zamudnikom, da naj takoj poravnajo zaostalo naročnino za leto 1946/47 in 1948, ker jim bomo v nasprotnem primeru list ustavili. Za leto 1949 znaša naročnina za naš list kakor v letu 1948, za člane din 75.—, za nečlane din 100.—. List bodo od sedaj naprej prejeli samo tisti člani, ki bodo naročnino naprej poravnali. K temu koraku nas je prisililo neredno plačevanje naročnine.

Pridelek facelijinega semena

Pozivamo vse tiste, ki smo jim lansko leto dali v posevek facelijino seme in nam do danes niso javili, koliko semena so pridelali, naj to takoj storijo, da bomo lahko izračunali, kakšen je bil skupen uspeh te akcije.

Akacijeve sadike

Opozarjamo čebelarске podružnice, družine in člane, da ima državna gozdna

uprava na razpolago 200.000 akacijevih sadik. Cena je din 200.— za tisoč sadik. Naročite jih čimprej in jih pravočasno posadite! Ko bo akacija dorasla in cvetela, jo bodo vaše čebele pridno obletavale in nabirale nektar na njej. Natančnejše informacije dobite pri državnih gozdnih upravah.

Z oddajo voščin in voska pohitite!

Ker nameravamo zadržno satnišnico preurediti in povečati, bomo v maju prenehali z njenim obratovanjem. Zato pozivamo čebelarje, da voščine, ki so jih namenili za pretopitev, in vosek, ki ga mislijo dati predelati v satnice, čimprej oddajo v naši čebelarni. S satnicami jim lahko takoj postrežemo, ker jih imamo dovolj izdelanih. Na predelavo jim torej ne bo treba čakati. Za oddane voščine in vosek bodo na mestu prejeli ustrežajočo količino satnic.

Predavanja

Nekatere podružnice odnosno družine se že sedaj obračajo na zadrugo s prošnjami za predavanja. Ker pa nam predavateljev primanjkuje, pozivamo še ostale, da nam čimprej sporoče, kje in približno kdaj jih žele imeti. Navesti je treba tudi snov, ki naj bi se na sestankih obravnavala. Po teh prijavih bomo napravili natančen raspored vseh predavanj za tekočo sezono in se tudi po njem ravnali. Prijave pošljite do srede marca! Na zamudnike se ne bomo mogli ozirati.

Ker večina čebelarjev nima pri rokah zakona o dohodnini, priobčujemo spodnji primer. Pri sestavi davčne prijave naj davčni zavezanci prilagode števila dejanskemu stanju svojega čebelarstva.

Tiskovina ima dva dela: davčno prijavo in prilogo. Obe sta pregledni in ju je prav lahko izpolniti. Navajamo le bistvene točke.

A. Razčlenitev dohodkov:

Prodano blago: med: 180 kg po 120 din	din 21.600.—
vosek: 2 kg po 220 din	„ 440.—
žive čebele: 4 družine po 1.500 din	„ 6.000.—
sprašene matice: 10 po 200 din	„ 2.000.—
Kosmati dohodek	din 30.040.—

B. Režijski stroški:

1. Najemnina za čebelnjak	din 2.000.—
2. Najemnina za shrambo večjega inventarja	„ 600.—
3. Mezde v denarju in blagu pri točenju medu	„ 720.—
4. Prevoz čebel v pašo in nazaj	„ 4.000.—
5. Mezde delavcem pri nakladanju in razkladanju čebel	„ 1.200.—
6. Za čuvanje čebelnjaka in čebel (v medu)	„ 1.000.—
7. Amortizacija 10 % od 50.000 din	„ 5.000.—
8. Zavarovalnina čebelnjaka, inventarja in čebel	„ 2.000.—
9. 40 potovanj po železnici	„ 3.000.—
10. Za kuhanje voščin	„ 300.—
11. Za izdelovanje satnic in davek na ta proizvod	„ 420.—
12. Popravilo čebelnjaka	„ 1.900.—
Skupaj	din 22.140.—
Kosmati dohodek	din 30.040.—
Režijski stroški	„ 22.140.—
Čisti dobiček	din 7.900.—

Pripominjamo, da navedejo točke 1., 2. in 6. tisti čebelarji, ki nimajo svojega čebelnjaka. Točka 7.: Zakon dovoljuje, da odpišemo vsako leto nekaj za obrabo čebelnjaka, orodja in panjev, ker je inventar leto za letom manj vreden. Odpisu pravimo amortizacija. Točka 10.: Voznino za potovanje po železnici si sme zaračunati čebelar, ki ima svoj ali najet čebelnjak daleč izven svojega stalnega bivališča, tako da mora potovati po železnici. — Dela, ki smo ga sami naredili, si ne smemo zaračunati, prav tako ne stroškov za prehrano, stanovanje ali nakup novega inventarja. Ni potrebno, da dodamo prijavi priloge. Ako bi pa davčna komisija ne upoštevala režijskih stroškov, lahko vložimo proti rešitvi pritožbo, ki jo pa moramo opremiti s potrebnimi dokazili. K režijskim stroškom lahko prištejemo tudi čebelje družine, ki so odmrle zaradi kake bolezni ali druge nezgode.

Čebelarji, ki so hišni in zemljiški posestniki ali imajo druge vire dohodkov, izpolnijo tudi stolpce III, IV in V. Ko ste izpolnili vse točke, prenesite skupne vsote iz II, III, IV in V ter jih seštejte! V praznem prostoru lahko pojasnite in utemeljite posamezne postavke.

Čebelarji! Prečitajte natančno gori navedena pojasnila! Seznanite z njimi tudi tiste svoje tovariše, ki so člani davčne komisije. Ker so to večinoma nečebelarji, ne morejo pravilno tolmačiti čebelarjevih teženj. Posnemajmo čebele in pomagajmo tudi mi graditi svojo novo državo!

Skoraj nov čebelnjak

in 14 AŽ-panjev, naseljenih z močnimi družinami prodam za zmerno ceno. Čebelnjak je zločljiv in ima dvojne stene z vmesnim opažem. V njem je prostora za 21 AŽ-panjev. Sliko čebelnjaka si lahko interesenti ogledajo v Čebelarski zadrugi v Ljubljani. Poleg navedenega

prodam tudi nekaj čebelarskega orodja in drugih potrebščin. — Majdič Franc, Vir p. Domžale.

Čebelje družine

roje, suhe čebele, med in vosek kupuje v vsaki količini Čebelarska zadruga za Slovenijo v Ljubljani, Tyrševa cesta 21.

CENIK

A. Panji in čebelarke potrebščine.

Skrnjaki, 1/c	Din	37.50—68.50
AZ-panji na 10 satov, enotni tip, kom.	Din	1200.—
Stojalo za sate (kozica), kom.	Din	140.—
Sipalnik, lesen, kom.	Din	77.—
Ekspozitni panj na 7 satov, kom.	Din	700.—
Panjiček na 4 sate, kom.	Din	172.—
Satniki (nezbiti), kom.	Din	5.50
Prečne zapore, kom.	Din	4.50
Sarnirji, 1 par	Din	2.85—4.20
Vijaki, lesni, 1/c	Din	8.50—32.—
Kvačice, kg	Din	35.—
Tečaj za vratca, francoski št. 6	Din	4.—
Skrnjaki, 1/c	Din	37.50—68.50
Podložki za škrnjake, 1/c	Din	40.—
Obročki z babico	Din	1.60
Kotniki, navadni, 1/c	Din	92.50
Kotniki, Mihelič, kom.	Din	3.50
Brizgalka za roje	Din	355.—
Čebelarke pokrivalo	Din	31.50
Zapah za žrelo, dvokrilen	Din	4.15
Zapah za žrelo, enokrilen	Din	4.05
Deščice za podlaganje satnic pri zažičevanju	Din	17.—
Kolesce za utiranje žice v satnice	Din	23.50
Žica za zažičevanje satnic, pocinjena	Din	10.50
Kadilniki	Din	260.—
Strgulja za snaženje panja	Din	40.—
Nož za izpodrezavanje satja	Din	38.50
Stojalo s podstavkom za odkrivanje satja	Din	255.—
Gonilo za točilo	Din	707.—
Točilo Mihelič	Din	3310.—
Točilo Jugostroj	Din	4300.—
Koš za točilo na 4 sate	Din	776.—
Koš za točilo na 3 sate	Din	726.—
Sito za čiščenje medu, dvojno	Din	125.—
Priprava za zbijanje satnikov	Din	108.—

B. Potrebščine za vzrejo matic

Plemenilniki	Din	64.50
Vzrejni satniki	Din	15.50—16.50
Matičnice, valilne	Din	5.—
Matičnice Wohlgemuth	Din	9.—
Čepki za matičnice	Din	2.—
Sito za izločitev trotoev z lijakom	Din	392.50

C. Knjige

Prof. Josip Verbič: Vzrejajmo najboljše čebele, vez.	Din	56.—
Prof. Josip Verbič: Vzrejajmo najboljše čebele, broš.	Din	46.—
Čebelarke zbornik l. 1944, broširan	Din	25.—
Dr. France Bezlaj: Drobci iz pravadnine	Din	17.—
Znideršič Anton: Naša košnica (v hrv. jeziku)	Din	32.—
Prof. Stane Mihelič: Anton Janša	Din	25.—
